

FORUM IURIDICUS

Dr Čedomir Bogičević, sudija
Vrhovnog suda RCG

PRAVO KAO SFERA SLOBODE ¹

** "Cjelokupno jezgro prava je
rezultat sukoba između logike
i zdravog uma" (Holms)*

** "Odreći se slobode znači odreći
se svojstva čovjeka" (Ruso)*

Prolegomena

"Stvarni život prava nije logika nego iskustvo. Nužnost vremena, moralne i političke teorije, javne institucije, predrasude imaju veći uticaj od silogizma u određivanju pravila kojima se upravlja ljudima" - Holms (sudija Vrhovnog suda SAD)

Razmotrićemo filozofski aspekt slobode, njene vrijednosne refleksije, ciljeve prava i slobode, antinomije njihovih bića te perspektive slobode sa stanovišta prava.

Čovjekova priroda je složena i beskrajna, kao rijeka bez obala. Esencijalno svojstvo čovjekovo je sloboda. Svijet njenih mogućnosti bivati će širi i bogatiji ukoliko je njena priroda više poznata i ukoliko je više izložena ljudskom izboru. Zbog toga je i samo ljudsko nadanje u traganju za srećom, boljim životom i slobodom, kao prirodnim svojstvima čovjeka, preokupacija ljudskog bića, kao istorijsko nasljeđe.

¹ Referat podnijet na naučnom skupu "Preispitivanje pojma prava", 5-6. XII 2002 u povodu 30. godišnjice Pravnog fakulteta u Podgorici.

Kada je u pitanju sloboda kao ljudski vid egzistencije, Erih From, postavlja sledeća pitanja: 1) Što je sloboda kao ljudski događaj, 2) Da li je želja za slobodom svojstvena ljudskoj prirodi, 3) Je li sloboda breme isuviše teško za čovjeka?

Sloboda kao ljudsko utočište

"Sloboda je moć koja pripada svakoj individui da vrši i razvija svoju fizičku, intelektualnu i moralnu djelatnost, i tu država ne može postavljati drugih ograničenja do jedino ona koja su nužna da se zaštiti sloboda svih (Leon Digi).

Sloboda je svojstvo volje umnih bića da djeluju autonomno. Čovjek može da egzistira samo u atmosferi slobode (I.Kant).

Sloboda se rađa u sferi duha ali u njoj ne dostiže svoje ispunjenje i emanaciju, pošto je ona prevashodno, kako kaže Kant, djelatni i praktični čin.

Čovjek nije samo subjekt nego i objekt svog vlastitog djela koje izmiče njegovoj kontroli.

Čovjek je oborio vlast prirode i postao njen gospodar. On je oborio vlast crkve i vlast apsolutističke države. Činilo se, kaže Erih From, da je ukidanje spoljašnjih vlasti ne samo nužno nego i dovoljno za postizanje željenog cilja - slobode pojedinca.

"Tajna slobode leže u hrabrosti", poruka je koju nam je ostavio Perikle iz čuvenog nadgrobnog govora svojim Atinjanima. **(Herodot, "Istorija peloponenskog rata")**

"Sloboda nije dar od Boga, nego čovjekova iskonska dužnost da se za nju stalno bori. Samo je onaj dostojan slobode", kaže Kaufman, "koji je svakodnevno mora da osvaja".

E.Bosei, nam je poručio, u pogledu riješenosti da se osvoji polje slobode: "Čvrsto odlučite da nećete više služiti drugome i bićete slobodni".

Sa eshatološkog stanovišta, kršenje Božje naredbe (da se uzdrži od ubiranja plodova sa drveta spoznanja) predstavlja grijeh. Međutim, sa čovjekovog gledišta to je početak ljudske slobode. Dakle, kršenje naloga autoriteta jeste prvi ljudski čin - čin slobode.

Pobjeda slobode je moguća samo ako se demokratija razvija u jedno društvo u kome pojedinac - njegov razvitak i sreća predstavljaju cilj i svrhu ljudskog razvoja. No i sloboda ima dualističko značenje. Naime, čovjek je oslobođen od tradicionalnih autoriteta pa je postao pojedinac, ali on se u isti mah izdvojio i postao oruđe za ciljeve koji su izvan domena njegove prirode. Sloboda se tako pretvorila u svoju suprotnost.

Hegel nam je poručio: "Sfera prava je sfera slobode." Isto tako, Hegel ističe, "da cjelokupna svjetska istorija, nije ništa drugo do razvitak pojma slobode".

Na drugoj strani, **Rudof Jering** u svom dijelu "**Cilj u pravu**" napominje: "Odnos prava i slobode je vječito otvoreno pitanje i ono se ne može riješiti.

Antinomije u biću prava i slobode

Dakle, u osnovi prava i slobode leže određeni modaliteti antinomija koje ne dopuštaju prirodni razvoj ovih ljudskih kategorija. Antička jurisprudencija nije poznavala riječ pravo. Umjesto riječi pravo postojao je pojam pravde. (Dike) Pravo se poklapalo sa idejom slobode. Pojam dužnosti pojestovječivan je, s druge strane, sa pojmom dužnosti.

Kad je riječ o pojmu prava, onda treba, istaći nekoliko antinomija koje stalno more njegovo biće, kao morski vali Glaukov Kip.

Prva od tih antinomija leži u samom biću prava. Čovjek je subjekt a stvari su objekt prava. Po doktrini autonomije volje, ljudi upravljaju stvarima. Međutim, u svakodnevnom, empirijskim odnosima stvari upravljaju ljudima. Rođen je Homo cnsumens. Potrošački nalog postao je ontološko svojstvo ljudske slobode. Tako čovjek postaje rob svojih sopstvenih potreba.

Jedna od antinomija u prirodi prava leži u relaciji odnosa svojine i vlasti. Postavlja se pitanje: šta je starije - svojina ili vlast. Nekad se svojina preobražava u vlast, a vlast u svojinu. "Svojina kao građansko pravni izraz više nema apsolutno djestvo i postala je relativizovana. Svojina nije subjektivno pravo nego socijalna funkcija", kaže **Digi ("Preobražaji javnog prava")**.

Prirodi prava svojstvena je antinomija koja se tiče samog svojstva društvenog poretka. Jednu ravan tog poretka čini politička demokratija u kojoj vlada načelo jednakosti i ravnopravnosti. Na drugoj strani, temeljnu ravan društvenog poretka čine ekonomski odnosi u kojoj treba da vlada princip industrijske demokratije, ali tu prevladava princip industrijskog despotizma, što dovodi do sukoba između političkog čovjeka i čovjeka rada. Mjesto da bude građanin preduzeća, radnik postaje industrijski podanik. Postoji, dakle, sukob između "političkog čovjeka" i "čovjeka rada", što poredak slobode čini nedovršenim.

U osnovi samog prava leži antinomija između pozitivnog prava i prirodnog prava, shvaćenog kao ideja pravde. Pozitivno pravo u osnovi počiva na izrazu moći društvenih činilaca, kao faktor regulacije za ostvarenje određenih ciljeva, dok u osnovu pravednog prava leži, kako reče Aristotel, sve ono što podržava i ostvaruje ljudsku sreću. Pravedno pravo kao izraz prirodnog prava reflektovano je u pozitivnom pravu samo kao korektiv ovoga, i dobija svoj izraz u normativnim a manje u stvarnim, faktičkim odnošajima.

U najvišim normama, kao pravnom izrazu slobode, svako njihovo uslovljavanje ili ograničavanje u hijerarhijskoj ljestvici nižih normi predstavlja redukciju slobode. Tako se teza o slobodi pretvara u njenu anti-tezu.

Organizacijom, društvo postaje jače, ali se njome umanje individualna sloboda. Suviše malo slobode dovodi do stagnacije a previše slobode dovodi do haosa, jedan je od izraza antinomije slobode, što ju je izrazio Arif Tanović.

Tamo gdje država sprečava samodjelatnost nastaju sva zla, kaže Humbolt, koji je izvršio pokušaj određivanja granica djelotvornosti države, kako na planu unutrašnje tako i na planu spoljašnje slobode. Ako država poistovjeti moć i pravo onda se ona izobličava u diktaturu, kaže Humbolt. A pošto je država nosilac političke moći a time i prinude ona stalno ugrožava pravo a time i slobodu ljudi.

Sloboda ukida samu sebe ako je neograničena. Neograničena sloboda dovodi do tlačenja slabih. Zato sloboda svakog pojedinca mora biti zakonom zaštićena (**Karl Popper: "Otvoreno društvo i njegovi neprijatelji"**).

Neograničena ekonomska sloboda, ističe Popper, može samu sebe da ukine kao i neograničena fizička sloboda. Ekonomska moć može isto tako biti opasna kao i fizičko nasilje. Manjina koja je ekonomski jača može eksplotisati koja je ekonomski slabija.

Totalna ekonomska sloboda, treba biti zamijenjena planiranom ekonomskom intervencijom. Ali intervencionizam je krajnje opasan. Popper ističe: "Ako državi damo isuviše moći onda će sloboda biti izgubljena. Državna intervencija mora biti ograničena na ono što je neophodno za zaštitu slobode."

U svom djelu "**Teorija pravde**", **Dž.Rols** ističe granice ljudske slobode, sa stanovišta njenog ograničenja: Okolnosti koje

opravdavaju ili izvinjavaju ograničenje slobode su dvojake - 1) one koje proističu iz prirodnih ograničenja i slučajnosti ljudskog života, 2) one koje proističu iz istorijskih i društvenih slučajnosti. Prema Rolsu sloboda ima tri relacije: 1) prema onima koji su slobodni 2) granicama od kojih su slobodni i 3) onih što su slobodni da čine ili ne čine. Rols, slobodu definiše kao kompleks prava i dužnosti koje opredeljuju institucije.

Kada su u pitanju svojstva društvenog poretka, onda i predstavnička vlast, po načelu autolimitacije, mora biti ograničena. U tom smislu B.Konstan ističe: "Prestavničkoj vlasti moraju se postaviti granice, jer će ona, u suprotnom, biti ne branilac slobode nego kandidat tiranije. Narod je slobodan samo kad su poslanici obuzdani".

Sloboda je stanje slobodno od državnog zapovijedanja, smatra **G.Jelinek**.

Vječito pitanje u sferi antinomija slobode leži u relaciji njenih izvora - nužnosti i slučajnosti, determinizmu i indeterminizmu, pozitivnoj i negativnoj slobodi, prinudi i slobodi, primarnoj i sekundarnoj efikasnosti.

Spinoza je izveo zakon opšteg kauzaliteta na razlogu nužnosti koji izvire iz univerzalne mehaničke uzročne određenosti. U prirodi je razuma, kaže Spinoza, da stvari ne posmatra kao slučajne, nego kao nužne. Samo je Bog slobodan uzrok, a Bog je, po Spinozi - priroda. Volja nije slobodni nego nužni uzrok. Slučajnost je ljudska iluzija. Nesloboda je čovjekovo potčinjavanje efektima straha i strasti. Sloboda nije slobodni dekret već slobodna nužnost - razumska sloboda. Slobodan je onaj koji za vođu ima razum.

Kant je poznavao negativnu i pozitivnu slobodu. Negativna sloboda je sloboda od unutrašnje volje i prinude. Pozitivna sloboda je apsolutna jer ona djeluje nezavisno od svake druge.

Sloboda se ne sastoji u samovolji i izboru. To su formalne slobode, jer je obim ljudskih mogućnosti ograničen, kaže Hegel.

Jedino ograničenje u prirodi nezavisnosti ljudske individue, na koje društvo ima prava, jeste sprečavanje nanošenja štete drugim individuama, ističe **Dž. Stjuart Mil** u svom djelu "**O slobodi**". U ovom svom čuvenom djelu on je izvršio pokušaj određivanja granica ljudske slobode.

U čuvenim "**Persijskim pismima**", Monteskje ističe: "Čovjek ne dostiže svoje prave mogućnosti, jer postojeće političke, društvene i vjerske ustanove sputale su ga i lišile njegovog dostojanstva i slobode".

Simboličke refleksije vrijednosnih ciljeva prava i slobode

U pokušaju da se odrede djelotvorne granice prava i granice slobode kao institucionalni izrazi društvenog poretka, iskazećemo nekoliko premisa.

Država mora odrediti granice djelotvornosti svoje moći putem prava. Taj krug moći izražen putem pravnih normi mora biti sužen do najviših mogućih granica uspostavljajući regulaciju na zaštitu života, imovine i zaštiti subjektivnih prava. Taj krug je dakle prvi koncentrični krug koji po svom obimu mora biti što više sužen. On mora biti ispunjen što manje kognitivnim a što više permisivnim normama. U stvarnim, empirijskim odnosima ovaj koncentrični krug prava umjesto da se sužava, stalno se proširuje.

Kada je u pitanju sloboda, država i subjektiviteti društvenog poretka moraju odrediti krug slobodnih ljudskih djelatnosti i slobodu ljudskih individua kao domenu obima najvećih mogućih granica, koje ne zadiru u krug slobode individua i kolektiviteta, jer sloboda treba da bude zaštićena a moć ograničena. "A kad se stvarno priznaje za slobodno biće onda je čovjek ličnost." (Hegel). U

stvarnim društvenim odnosima koncentrični krug ljudske autonomije umjesto da se i dalje širi, sužava se.

Zaključni osvrt

Svjestan da autor ovih redova, ne posjeduje Arijadnim konac, te polazeći od početnih antinomija koje su izrazili Hegel i Jering a imajući u vidu novu ljudsku prirodu koju opredeljuje potrošačko društvo na polju hedonizma i nova tehnička otkrića uma kojima se sputava ljudski socijalni um ("Civilizacija se izdigla iz doba bez svjetlosti u doba bez odmora" - Niger) kao i tendencije koje se šire u samom okviru pozitivnog prava, i samo pravo kao ljudsku društvenu vrijednost i sistem regulacije - pravo će ograničavati sve više ideju slobode, što se u savremenim uslovima ogleda u potrebi zaštite slobode od straha: straha od predstavničke vlasti prilikom donošenja opštih normi, straha od primjenjivača prava, zaštiti autonomije volje od prevlasti heteronomne moći, što neizostavno nameće zaključak da će čovjek, u jednoj dalekoj perspektivi, izgubiti ne samo slobodu nego i da će zaboraviti i samu uspomenu na njeno postojanje.

BIBLIOGRAFIJA

G.W.F.HEGEL, *Osnovne crte filozofije prava*, Sarajevo 1989.

G.W.F.HEGEL, *Fenomenologija duga*, Beograd 1982.

I.KANT, *Filozofija čudoređa*, Sarajevo 1990.

Ž.Ž.RUSO, *Društveni ugovor*, Beograd 1985.

I.KANT, *Kritika praktičnog uma*, Beograd 1980.

B.SPINOZA, *Etika*, Beograd 1982.

B.SPINOZA, *Teološko - politički traktat*, Beograd 1957.

L.DIGI, *Preobražaji javnog prava*, Beograd 1929.

DŽ.ROLS, *Teorija pravde*, Podgorica 1999.

T.GLINTIĆ, *Pravda, sloboda, jednakost*, Beograd 1995.

B.ŠEŠIĆ, *Nužnost i sloboda*, Beograd 1963.

D.BASTA, *Pravo i sloboda*, Novi Sad 1994.

-
-
1981. K.ČAVOŠKI, *Mogućnosti slobode u demokratiji*, Beograd
- A.TANOVIĆ, *Filosofija B.Rasela*, Sarajevo 1985.
1845. MAX STIRNER, *Der Einzige und Sein Eigentum*, Leipzig
- J.ST.MILL, *On Libertu*, London 1956.
- R.JERING, *Cilj u pravu*, Podgorica 1998.
1991. K.POPER, *Otvoreno društvo i njegovi neprijatelji*, Beograd
- V.HUMBOLT, *Pokušaj za određivanje granica delotvornosti države*, Beograd, 1991.
- E.FROM, *Bekstvo od slobode*, Beograd, 1979.

SUDSKA PRAKSA

GRADJANSKO PROCESNO PRAVO

Načelo neposrednosti

(član 4. Zakona o parničnom postupku)

Ne može se zaključiti da je samim vršenjem uvida u parnične spise (pravosnažnu presudu) prvostepeni sud ujedno pročitao i sve zapisnike o saslušanju svjedoka u tom predmetu.

Iz obrazloženja

"Proizilazi da je sud sve odlučne činjenice utvrdio uvidom u spise druge parnice bez saglasnosti odnosno izjašnjenja stranaka. Presuda se ne zasniva ni na jednom dokazu koji je prvostepeni sud neposredno proveo, jer ih je sud ocijenio kao nebitne i neuvjerljive, a kao relevantne cijenio dokaze koji su provedeni pred drugim vijećem i u drugom sporu, odnosno na njima zasnovao svoju presudu.

Revizijom se osnovano ukazuje na postojanje navedene bitne povrede odredaba parničnog postupka, jer u neposrednom kontaktu suda sa strankama, svjedocima i ostalim dokaznim sredstvima, uz objašnjenje stranaka, leži i garancija za utvrđivanje materijalne istine u parnici-što je ovdje izostalo, čime je počinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl.354.st.1. ZPP, u vezi sa čl.4. istog zakona (koja nije sankcionisana u postupku po žalbi, te predstavlja relevantan revizijski razlog."

(Vrhovni sud RCG, Rev.br.197/2002 od 9.05.2002.godine)

Povraćaj u predjašnje stanje
(čl.119. ZPP)

Kada stranka u zakonskom roku podnese predlog za povraćaj u predjašnje stanje sud ne može s pozivom na odredbu člana 119.

ZPP odbiti predlog samo radi toga što na ročište zakazano povodom tog predloga stranke nijesu pristupile, već je dužan da prema podacima iz predloga i priloženim dokazima ocijeni opravdanost razloga za propuštanje ročišta ili roka za preduzimanje neke radnje u postupku

Iz obrazloženja

Prvostepeni sud je s pozivom na odredbu člana 119. ZPP odbio predlog tužioca za povraćaj u predjašnje stanje zbog propuštenog ročišta za glavnu raspravu od 23.05.2001. godine na kome je sud na osnovu člana 499. ZPP donio rješenje da se tužba smatra povučenom s obzirom da stranke nijesu došle ni na prethodno ročište. U obrazloženju pobijanog rješenja navodi se da je predlog odbijen zbog toga što je tužilac propustio dva ročišta određena povodom odlučivanja o predlogu.

Prvostepeni sud previdja da odredba člana 119. ZPP propisuje da se neće dozvoliti povraćaj u predjašnje stanje ako je propušten rok za stavljanje predloga da se dozvoli povraćaj u predjašnje stanje ili ako je propušteno ročište određeno povodom predloga za povraćaj u predjašnje stanje. Ova odredba isključuje mogućnost da stranka traži povraćaj u predjašnje stanje ako propusti rok za stavljanje predloga da se dozvoli povraćaj u predjašnje stanje ili ako propusti ročište koje je određeno povodom takvog predloga, koje se može održati i u odsustvu predlagača i sud može dozvoliti povraćaj u predjašnje stanje ako utvrdi da je propuštanje nastalo iz opravdanih razloga.

Dakle, kada stranka u zakonskom roku podnese predlog za povraćaj u predjašnje stanje sud ne može s pozivom na odredbu člana 119. ZPP odbiti predlog samo radi toga što na ročište zakazano povodom tog predloga stranke nijesu pristupile, već je dužan da prema podacima iz predloga i priloženim dokazima ocijeni opravdanost razloga za propuštanje ročišta ili roka za preduzimanje neke radnje u postupku.

Kako je prvostepeni sud odbio predlog za povraćaj u predjašnje stanje samo zbog toga što tužilac nije došao na ročište zakazano povodom predloga, a ne na osnovu ocjene opravdanosti predloga, u pobijanom rješenju nijesu dati razlozi o odlučnim činjenicama u čemu se ogleda bitna povreda odredaba parničnog postupka iz citirane zakonske odredbe.

(Rješenje Vrhovnog suda RCG Pž.br.95/2002 od 03. septembra 2002. godine)

**Žalba protiv presude (rješenja) i odricanje od prava na žalbu
(čl.349. ZPP).**

Stranka se ne može odreći prava na žalbu prije nego što je presuda (rješenje) objavljena, a ako nije objavljena, onda od kada joj prepis presude bude dostavljen.

Iz obrazloženja:

Odredbom čl.349 st.1 ZPP (koje se odredbe shodno primjenjuju u vanparničnom postupku - čl.33 st.2 ZVP), propisano je da se stranka može odreći prava na žalbu od časa kad je presuda (rješenje) objavljena, a ako presuda (rješenje) nije objavljena, onda od časa kad joj prepis presude bude dostavljen. U konkretnom slučaju, kako je to naprijed navedeno, punomoćnik protivnika predlagača je dao gore citiranu izjavu da "neće ulagati žalbu" (izjavu o odricanju prava na žalbu), prije objavljivanja, odnosno dostavljanja, osporenog rješenja, pa takva njegova izjava, po ocjeni ovoga suda, ne može proizvesti nikakvo pravno dejstvo, a posebno ne dejstvo da se žalba protivnika predlagača odbacuje kao nedozvoljena. Postupajući na izloženi način, drugostepeni sud je počinio bitnu povredu odredaba postupka, iz čl.354 st.1 u vezi čl.358 st.3 ZPP, zbog čega se pobijano rješenje mora ukinuti i predmet vratiti drugostepenom sudu na ponovni postupak (na meritorno odlučivanje o izjavljenoj žalbi protivnika predlagača).

**(Rješenju Vrhovnog suda RCG,Rev.br.576/2001-
21.03.2002.god.)**

Uknjiženi vlasnik nepokretnosti - stranački položaj u parničnom postupku

(član 37. st. 1. Zakona o osnovama svojinskopравnih odnosa)

Bez učešća uknjiženog vlasnika nepokretnosti, koji mora biti tužen, ne može se tražiti utvrđenje prava svojine i promjena u katastarskom stanju.

Iz obrazloženja

Neosnovano se revizijom ukazuje na pogrešnu primjenu materijalnog prava. Polazeći od toga da je predmetna nepokretnost - kat. parcela br. 525/2, prema važećoj evidenciji katastra, uknjižena na Vojsku Jugoslavije u listu nepokretnosti broj 244 KO Zagreda, a ne na tuženu, nižestepeni sudovi su pravilno odlučili kada su zbog nedostatka stvarne legitimacije tužene odbili tužbeni zahtjev. Ovo zbog toga što se u sporu za priznanje svojine na nepokretnosti, kakav je slučaj i u ovoj stvari, zahtjev može postaviti samo protiv onoga ko je u katastru uknjižen kao vlasnik nepokretnosti. Presuda donijeta u ovoj vrsti spora treba da posluži kao osnov za uknjižbu, pa je nesumnjivo da se bez učešća uknjiženog vlasnika, koji mora biti tužen, ne može ni tražiti utvrđenje prava svojine na nepokretnosti, tj. promjena stanja u katastru, koji predstavlja zakonom predviđenu evidenciju stvarnih prava. Kako nije uknjižena kao vlasnik, nižestepeni sudovi su pravilno zaključili da tuženoj nedostaje stvarna legitimacija te u skladu s tim odbili tužbeni zahtjev.

(Presuda Vrhovnog suda RCG Rev. br. 578/2001 od 20. 05. 2002. godine)

Pravni karakter akta o eksproprijaciji (čl.187 ZPP-a)

Rješenje o eksproprijaciji, u parničnom postupku, nema karakter javne isprave, jer se njegova istinitost ne može ispitivati po tužbi za utvrđenje ali se može pobijati vanrednim pravnim sredstvima u postupku u kome je donijeto.

Iz obrazloženja:

Pobijano i prvostepeno rješenje donijeto je bez bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl.354. st.2. tač.11. ZPP, na čije postojanje revizijski sud u skladu sa odredbom čl.386. navedenog zakona pazi po službenoj dužnosti.

S druge strane, neosnovano se revizijom ukazuje da je drugostepeni sud prilikom odlučivanja po žalbi pričinio bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz čl.375 st.1. ZPP. Jer, drugostepeni sud je rešavajući po žalbi tužilaca ocijenio sve žalbene navode koji su bili od odlučnog značaja za donošenje zakonite odluke, pravilno prihvatajući pravno rezonovanje prvostepenog suda. To što drugostepeni sud prilikom rešavanja po žalbi nije cijenio priložene dokaze, te navode tužilaca kojima se ukazuje na povredu Zakona o eksproprijaciji nema značaja kod činjenice da je predmet ocjene drugostepenog suda bilo rešenje o apsolutnoj nenadležnosti suda za postupanje u predmetnoj stvari.

Inače, i po ocjeni ovoga suda pravilno su postupili nižestepeni sudovi kada su tužbu odbacili. Iz predmetnih spisa proizilazi da je sporno rješenje o eksproprijaciji 14.04.1951. godine, donio organ uprave - Eksproprijaciona komisija pri SNO Danilovgrad kojim su u korist FNRJ eksproprijisane nekretnine pravnom predhodniku tužilaca. Navedeno rješenje predstavlja javnu ispravu koju je izdao državni organ uprave u granicama svoje nadležnosti čija se istinitost ako se u nju posumnja može dokazivati. Istinitost odnosno neistinitost neke isprave može se utvrđivati u parnici podnošenjem tužbe za utvrđenje iz čl.187. ZPP, iako je

zakonska pretpostavka da su sve javne isprave istinite i u njihovu sadržinu sud i učesnici u sporu se mogu pouzdati.

Međutim, u konkretnom slučaju pobijano rješenje o eksproprijaciji nema karakter isprave čija se istinitost odnosno neistinitost u smislu navedenog zakonskog propisa može utvrđivati u parnici. Jer, navedeno rješenje nije isprava organa uprave o kojima se vodi službena evidencija kao npr. uvjerenje o državljanstvu, izvod iz matične knjige rođenih, umrlih itd, već isto predstavlja pravosnažno rješenje kojim se nešto određuje donijeto u postupku u kome je učestvovao kao stranka pravni predhodnik tužilaca, pa je sumnja u isto isključena i ista se nemože osporavati u parnici, već se može pobijati vanrednim pravnim sredstvima u postupku u kojem je isto donijeto.

U skladu sa prednjim pravilno su nižestepeni sudovi postupili kada su tužbu

**(Rješenje Vrhovnog suda Republike Crne Gore,
Rev.br.515/2002 od 22.04.2003. godine.)**

Zakonski osnov za stupanje u posjed i izvođenje radova na tuđoj nepokretnosti mogu biti samo rješenje o izuzimanju iz posjeda i predaji drugom korisniku, kao i rješenje o eksproprijaciji.

(čl.28. Zakona o eksproprijaciji i čl. 33. Zakona o građevinskom zemljištu)

Iz obrazloženja:

U ovoj stvari nije sporno da je dužnik sa izvođenjem radova na predmetnoj nepokretnosti, započeo protivno odredbama kako Zakona o građevinskom zemljištu, tako i Zakona o eksproprijaciji. Naime, nijesu poštovane odredbe čl.33. Zakona o građevinskom zemljištu, koje pored ostalog predviđaju da raniji vlasnik neizgrađenog gradskog građevinskog zemljišta, ima pravo da isto koristi, do dana kada je na osnovu odluke nadležnog organa lokalne uprave, dužan da ga preda jedinici lokalne samouprave, odnosno određenom korisniku. Nije sporno da takva odluka nije donijeta.

S druge strane, odredbama čl.28. Zakona o eksproprijaciji predviđeno je da korisnik eksproprijacije stiče pravo na posjed ekspropriisane nepokretnosti danom pravosnažnosti rješenja o eksproprijaciji. Međutim, postupak eksproprijacije nikada nije pokretan u pogledu predmetne nepokretnosti. Pri tome, odluka SO Plav br.02-573 od 10.XI 2000. godine, u kojoj se navodi da će kupiti spornu nepokretnost, ni u kom slučaju nije mogla zamijeniti, bilo rješenje o izuzimanju iz posjeda, bilo rješenje o eksproprijaciji. Samo takve odluke mogle su predstavljati valjani zakonski osnov za stupanje dužnika u posjed i izvođenje radova.

Prema tome, nesumnjivo je da dužnik izvođenje radova na predmetnoj nepokretnosti preduzeo samovlasno, što su nižestepni sudovi propustili da ocijene, te u skladu s tim pravilno odluče o predlogu, primjenom čl.254. st.2. Zakona o izvršnom postupku. Time je, na šta se s pravom ukazuje u zahtjevu za zaštitu zakonitosti, ne samo pogrešno primijenjen citirani zakonski propis, već je

davanjem nejasnih i protivrečnih razlog, počinjena bitna povreda
odredaba parničnog postupka iz čl.354. st.2. tač.14. ZPP.

**(Rješenje Vrhovnog suda RCG, Gzz.br.59/2001 od 6.II 2002.
godine).**

GRAĐANSKO MATERIJALNO PRAVO

OBLIGACIONO PRAVO

Rušljivi ugovori

(čl. 111. 112. i 113.Zakona o obligacionim odnosima)

Na rušljivost mogu se pozivati samo pravno zainteresovana lica, a ne i sudovi po službenoj dužnosti.

Iz obrazloženja

"Ovo zbog toga što za razliku od ništavih ugovora (član 103.-110. ZOO), rušljivi ugovori su oni koji proizvode pravna dejstva ali koji mogu biti poništeni u predviđenom roku na zahtjev zakonom određenih lica i to zbog nedostataka kojima se u prvom redu vrijedjaju pojedinačni interesi. Sudskom presudom se ne ustanovljava već izriče poništenje ugovora, ili drugim riječima, za razliku od ništavih ugovora gdje presuda ima deklarativno dejstvo, kod rušljivih ugovora ona ima konstitutivno dejstvo. Ništavi ugovori su oni koji su nedopušteni sa stanovišta načela autonomije volje. Da bi jedan obligacioni ugovor proizvodio pravna dejstva potrebno je da se ispune uslovi koji se zakonom zahtijevaju za njegov nastanak i punovažnost. To je zbog toga što se ništavim ugovorom u prvom redu vrijedjaju određeni javni interesi (član 103. ZOO)."

**(Presuda Vrhovni sud RCG, Rev.br.442/2001 od
23.01.2002.godine)**

Naknada štete
(Prethodna pravna zaštita)

**Za podnošenje tužbe za naknadu štete u ostvarivanju
zdravstvenog osiguranja moraju se prethodno iscrpjeti pravna
sredstva u upravnom postupku pred upravnim organima**

Iz obrazloženja

Pravilno je postupio drugostepeni sud kada je odlučio na naprijed navedeni način, jer se, u konkretnom slučaju, radi o ostvarivanju prava iz zdravstvenog osiguranja, o čemu se rješava u odgovarajućem upravnom postupku, od strane nadležnog organa uprave. Uostalom, i iz donijetog rješenja od strane tuženog br.5080 od 23.12.1999 godine, kojim je odbijen zahtjev tužilje da joj se iz sredstava fonda odobri refundacija u iznosu od 10.200,00 dinara, na ime kupovine vještačkog zgloba totalne proteze za kuk, se vidi da je protiv tog rješenja tužiteljica mogla uložiti žalbu Ministarstvu zdravlja Podgorica (kao drugostepenom organu uprave), u tamo određenom roku. Stoga, ako je tužiteljica propustila prednje da učini, ne bi mogla isto nadomjestiti podnošenjem tužbe redovnom sudu, radi traženja predmetne naknade štete, za koju vrstu tužbe je potrebno da budu ispunjeni određeni uslovi (postojanje štete, postojanje odgovornog lica, - pravnog ili fizičkog).

Kako je prvostepeni sud, ipak, po podnijetoj tužbi meritorno odlučivao, to je isti počinio bitnu povredu odredaba parničnog postupka, iz čl.354 st.2 tač.3 ZPP, jer je odlučeno o zahtjevu u sporu koji ne spada u sudsku nadležnost (čl.16). Stoga je drugostepeni sud pravilno postupio kada je, primjenom odredbe čl.366 st.1 ZPP, ukinuo prvostepenu presudu i podnijetu tužbu odbacio.

**(Rješenje Vrhovnog suda RCG, Rev.br.362/2001-
18.01.2002.god.)**

Odgovornost za vršenje službe u ratnim uslovima
(čl.173. i 174. Zakona o obligacionim odnosima)

**Za štetu pričinjenu u vršenju službe vojske, u ratnim uslovima,
odgovorno je, po principu objektivne odgovornosti država.**

Iz obrazloženja:

Po razmatranju spisa predmeta ovaj sud je ispitao pobijanu presudu u smislu čl.386. ZPP pa je našao da je reivzija neosnovana.

Pobijana i prvostepena presuda ne sadrže bitnu povredu odredaba panričnog postupka iz čl.354. st.2. tač.11. ZPP na čije postojanje revizijski sud u skladu sa odredbom čl.386. navedenog zakona pazi po službenoj dužnosti.

S druge strane, pravilno su nižestepeni sudovi zaključili da je tužbeni zahtjev osnovan. Iz predmetnih spisa proizilazi da je tužilac kao pripadnik Vojske Jugoslavije zadobio povrede izvršavajući borbene zadatke prilikom bombardovanja NATO snaga aerodroma u Nišu 28.03.1999. godine zbog čega je bio na višednevnom liječenju. I ovaj sud smatra da na strani tužene postoji odgovornost za nastalu štetu koja je posledica NATO agresije na Jugoslaviju. Njena odgovornost se zasniva na pravilima o objektivnoj odgovornosti na osnovu čl.173. i 174. Zakona o obligacionim odnosima, jer je vršenje službe u ratnim uslovima opasna djelatnost. Tužena se pri tome nebi mogla osloboditi odgovornosti na osnovu čl.177. st.2. navedenog zakona (uticaj više sile i krivice trećeg lica)jer su se ratni događaji mogli predvidjeti tim prije što su bili najavljeni, a predvidljivost je činjenica koja isključuje oslobađanje od odgovornosti. Činjenica što odgovornost države za ovako nastalu štetu nije regulisana Zakonom o vojsci Jugoslavije, ne oslobađja državu za štetu koju pretrpe lica u vršenju vojne službe u uslovima ratnog stanja, zbog primjene pravila o objektivnoj odgovornosti. Stoga pozivanje tužene na odredbe čl.206. Zakona o vojsci Jugoslavije nemaju značaja za predmetni spor

obzirom da se ovim odredbama reguliše pitanje materijalne odgovornosti države za vrijeme ratnog stanja.

(Presuda Vrhovnog suda RCG, Rev.br.392/2002 od 22.10.2002. god.)

**Prenos prava na naknadu štete u obliku novčane rente
(član 197.stav 2. Zakona o obligacionim odnosima)**

Dospjeli iznosi naknade štete mogu se prenijeti drugome, ako je iznos naknade određen pismenim sporazumom stranaka ili pravosnažnom sudskom odlukom. Pravosnažna sudska odluka treba da postoji u trenutku smrti oštećenog, u suprotnom, prenošenje nije moguće, iako oštećeno lice ima pravo na naknadu štete, jer se ne može prenositi nešto što nije određeno, na osnovu prava koje se ima.

Iz obrazloženja

"Predmet spora je naknada štete, nastale usled povrede tijela odnosno oštećenja zdravlja, za izgublenu zaradu u vidu novčane rente.

Tužilac je u toku parničnog postupka pred prvostepenim sudom umro, a njegov punomoćnik je tužbeni zahtjev opredijelio tako što je zahtijevao isplatu dospjelih iznosa naknade (za period od dana povredjivanja do dana smrti tužioca).

Tako postavljene tužbene zahtjeve prvostepeni sud je usvojio, uz zaključak da je tužilac pretrpio štetu za koju se traži naknada i da, u skladu sa odredbom člana 197.stav 2. ZOO, dospjeli iznosi naknade štete u vidu novčane rente se mogu prenijeti drugome. To iz razloga što su ti iznosi svojom dospeljošću već ušli u imovinu oštećenog i oni kao i ostali djelovi imovine se mogu prenijeti na druga lica, jer su dospjeli iznosi novčane rente samim tim izgubili obilježje ličnog prava na naknadu iz kog inače proizilaze i postali isključivo imovinska prava.

Drugostepeni sud je prihvatio činjenični zaključak i pravno shvatanje prvostepenog suda.

Pravno stanovište nižestepenih sudova nije pravilno i zasnovano je na pogrešnoj primjeni materijalnog prava.

Prema članu 197.st.2. Zakona o obligacionim odnosima-dospjeli iznosi naknade (predmetne štete) mogu se prenijeti drugome, ako je iznos naknade određen pismenim sporazumom stranaka ili pravosnažnom sudskom odlukom.

Navedena zakonska odredba reguliše pitanje prenosa prava na naknadu štete u obliku novčane rente, koje oštećeno lice ima na ime pretrpljene materijalne štete u slučaju usmrćenja lica, tjelesne povrede ili narušenja zdravlja, tako što pravo na naplatu dospjelih iznosa naknade, bez obzira na to u kom je vidu naknada određena, može se prenositi na druga lica. Međutim, ovo prenošenje se može vršiti samo ako je iznos naknade određen pismenim sporazumom stranaka (oštećenog kao povjerioca i odgovornog lica kao dužnika) ili pravosnažnom sudskom odlukom.

Prema stanju u spisima, sporazuma stranaka nije bilo. Pravosnažna sudska odluka treba da postoji u trenutku smrti oštećenog, u suprotnom, prenošenje nije moguće, iako oštećeno lice ima pravo na naknadu štete, jer se ne može prenesti nešto što nije određeno (na jedan od naprijed navedenih načina), na osnovu prava koje se ima.

(Vrhovni sud RCG, Rev.br.166/2000 od 4.12.2002.)

Odgovornost za nedostatke
(član 615. Zakona o obligacionim odnosima)

Poslenik se ne može pozivati na odredbe čl.615 i 616 ZOO, kad se nedostatak odnosi na činjenice koje su mu bile poznate, ili mu nijesu mogle ostati nepoznate.

Iz obrazloženja:

Nižestepeni sudovi su pravilno postupili kada su obavezali tuženog da tužiocu, na ime naknade štete, isplati naprijed pom.iznos, sa pripadajućom kamatom, kako je to odlučeno prvostepenom presudom. Ovo bez obzira što tužilac nije obavijestio tuženog, odnosno njegovog pravnog prethodnika, u roku predviđenom odredbom čl.615 st.1 Zakona o obligacionim odnosima, kako se to pogrešno smatra podnijetom revizijom. Prednje sa razloga što nižestepeni sudovi pravilno nalaze i pravilno zaključuju da, u konkretnom slučaju, dolazi do primjene odredba čl.617 istog Zakona, kojom je propisano da se poslenik ne može pozvati na neku odredbu prethodnih članova kad se nedostatak odnosi na činjenice koje su mu bile poznate, ili mu nijesu mogle ostati nepoznate, a nije ih saopštio naručiocu. Jer, pošto je tuženom osnovna djelatnost prerada drveta i izrada stolarije, nižestepeni sudovi pravilno nalaze da mu, zbog toga, nijesu mogli ostati nepoznati nedostaci o kojima je naprijed bilo riječi, a zbog čega je došlo do deformacije predmetne stolarije, pa je sa tog razloga i osnovano pozivanje na naprijed pom.zakonsku odredbu.

Inače, pošto je tuženom predmetna stolarija isporučena 17.03.1993 godine, a tužilac je ustao sa predmetnom tužbom 30.12.1994 godine (dok je obezbjeđenje dokaza traženo predlogom od 9.11.1994 godine), proizilazi da nije istekao objektivni rok iz čl.615 st.2 ZOO, prema kome se naručilac više ne može pozivati na nedostatak, ako je isteklo dvije godine od prijema obavljenog posla.

**(Presuda Vrhovnog suda RCG, Rev.br.367/2001 -
22.02.2002.god.)**

Odgovornost za štetu od opasne stvari ili opasne djelatnosti (čl.176. i 177. Zakona o obligacionim odnosima)

Za štetu od opasne stvari odgovara njen imalac, ako je ista bila povjerena licu koje je kod imaoaca u radnom odnosu.

Iz obrazloženja:

Što se, pak, tiče navoda podnijete revizije, u vezi osnova tužbenog zahtjeva, valja ukazati, da ovaj sud, takođe, prihvata pravno shvatanje prvostepenog i drugostepenog suda, koje je izraženo u nižestepenim presudama. Naime, i po ocjeni ovoga suda, neprihvatljivo je reviziono isticanje, u tom pravcu, da umjesto tuženog, kao imaoaca opasne stvari, shodno čl.176 st.1 ZOO, za štetu treba da odgovara lice kome je opasna stvar povjerena da se njome služi, konkretno, Otašević Vladan, vojnik po ugovoru, pri čemu se ukazuje i na odredbu čl.177 st.2 ZOO. Prednje zbog toga, kako to pravilno nalaze i nižestepeni sudovi, što se navedena zakonska odredba (čl.176 st.1), ne bi mogla primijeniti na lica koja su u radnom odnosu sa imaoцем stvari, kao što je bio pom.Otašević sa tuženim, jer imalac odgovara za štetu koju ta lica u radu, ili u vezi sa radom, pričine trećim licima. Naprotiv, pom.zakonska odredba reguliše pitanje odgovornosti za štetu nastalu od opasne stvari za vrijeme dok se ona nalazi kod ovlašćenog držaoaca (po volji imaoaca stvari), kakav status imaju lica kojima je imalac povjerio stvar da se njome privremeno služe (poslugoprimac, zakupac), ili ona lica koja su po nekom osnovu dužna da stvar nadgledaju (majstor kome je stvar data radi opravke). Nesumnjivo je da se pom.Otašević, koji je bilo vojnik po ugovoru kod tuženog, dakle, u ugovornom radnom odnosu, ne može upodobiti sa naprijed pom.licima, pa navodi

podnijete revizije, u vezi odgovornosti ovog lica, nemaju nikakvog osnova.

**(Presuda Vrhovnog suda RCG, Rev.br.523/2001-5.4.2002.
godine.**

Odgovornost za štetu
(čl.1061. Zakona o obligacionim odnosima)

**Za štetu prouzrokovanu nestankom stvari u sefu banka
odgovara njihovom vlasniku, kao zakupcu po principu
pretpostavljene krivice.**

Iz obrazloženja

Ne stoje navodi revizije koji bi ukazivali na pogrešnu primjenu materijalnog prava. Polazeći od činjenica utvrđenih u prvostepenom postupku, koje je sa razlogom prihvatio i drugostepeni sud, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su usvojili tužbeni zahtjev. U postupku koji je prethodio donošenju pobijane presude utvrđeno je da su nepoznata lica u noći između 3. i 4.02.1998 godine, obili sef tužioca kao i sefove ostalih korisnika, koji su se nalazili u prostorijama tuženog i pritom odnijeli sav novac koji se u sefu zatekao. Dakle, u pitanju je povreda sefa koja je imala za posledicu odnošenje i nestanak tužiočevog novca iz sefa, pa su nižestepeni sudovi u skladu sa čl.1061 st.2 Zakona o obligacionim odnosima, pravilno zaključili da tuženi svoju zakonsku i ugovornu obavezu nije uredno izvršio u čemu se i sastoji osnov njegove obaveze da tužiocu, kao zakupcu sefa plati prouzrokovanu štetu. Jer tuženi je imao obavezu čuvanja sefa i obezbjeđenje takvog nadzora kojim bi se onemogućilo trećim licima pristup sefu i odnošenju njegove sadržine. Kako ničim nije dokazao odsustvo njegove krivice, koja se kod ugovora ove vrste pretpostavlja, nižestepeni sudovi su pravilno zaključili da je tuženi odgovoran za nastanak i gubitak sadržine sefa u kome je tužilac, kao korisnik sefa, ostavio na čuvanje svoja devizna sredstva.

O sadržini sefa, tj. visini deponovanih sredstava, nižestepeni sudovi su dali potpune i pravilne razloge koje prihvata i ovaj sud. Revizijski navodi kojima se ukazuje na nedostatke u pogledu sadržine sefa tj. visine dosuđenog iznosa, tiču se činjeničnih pitanja koja upućuju na pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje i

kao takva nijesu relevantna, jer u skladu sa čl.385 st.3 Zakona o parničnom postupku ne mogu biti revizijski razlog.

(Presuda Vrhovnog suda RCG, Rev.br.629/01 od 6.11.2002. godine)

Obim ovlaštenja za zastupanje.
(član 91. st. 4. ZOO.)

**Prema odredbi člana 91. st. 4. Zakona o obligacionim odnosima,
punomoćnik, koji nije advokat, ne može bez posebnog -
specijalnog ovlaštenja zaključiti ugovor o poravnanju.**

Iz obrazloženja:

Naime, u postupku koji je prethodio donošenju prvostepene presude utvrđeno je, a što medju strankama nije sporno, da je rješenjem Osnovnog suda u Herceg Novom od 26. 05. 1995. godine pod I. br. 188/95 prihvaćen predmetni sporazum, koji je u ime tužioca potpisao i saglasio se sa istim advokat Vajagić Milan, te da je isti bio ovlašten po punomoćju od 26. 05. 1995. godine, da pred Osnovnim sudom u Herceg Novom, u ime i za račun HTP "Boka" DD Herceg Novi podnese predlog i potpiše sporazum o upisu založnog prava - hipoteke, radi obezbjedjenja potraživanja, na objektu Hotela "Plaža", koji je vlasništvo HTP "Boka" DD Herceg Novi. Ovo punomoćje je potpisao direktor tužioca.

Isto tako, nije sporno da je advokat Vajagić Milan u vrijeme davanja punomoćja i zaključenja predmetnog sporazuma, bio brisan iz registra advokata.

Pri tako utvrđenom činjeničnom stanju, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili odredbu člana 91. st. 4. Zakona o obligacionim odnosima, kada su našli da je tužbeni zahtjev osnovan. Ovo zbog toga, što punomoćnik ne može bez posebnog - specijalnog ovlaštenja zaključiti ugovor o poravnanju, kojim bi mu bila tačno određena upustva - direktive za preduzimanje određenog posla, što nije učinjeno u predmetnom slučaju, jer se ne vidi o čijem se potraživanju radi, kao ni iznosu toga potraživanja. Sem toga, direktor tužioca nije bio ovlašten Statutom za upis založnog prava - hipoteke na osnovnim sredstvima tužioca (čl. 30. i 35. Statuta), pa se neosnovano revizijom ukazuje da je direktor bio ovlašten u smislu

člana 39. Statuta za upis pomenutog založnog prava - hipoteke. Stoga je drugostepeni sud pravilno odlučio kada je odbio žalbu tuženog kao neosnovanu i potvrdio prvostepenu presudu, kojom je utvrđena ništavost pomenutog ugovora, pa je valjalo odbiti reviziju kao neosnovanu.

(Presude Vrhovnog suda RCG, Rev. br. 44/2002 od 9. 07. 2002. godine)

STVARNO PRAVO

Ustanovljenje prava službenosti

(član 53. Zakona o osnovama svojinsko pravnih odnosa)

Da bi se ustanovila stvarna službenost odlukom suda potrebno je da postoji nemogućnost upotrebe povlasnog dobra i da za tu nemogućnost nije kriv vlasnik poslužnog dobra.

Iz obrazloženja

"Predmet tužbenog zahtjeva je ustanovljenje prava službenosti postavljanja kanalizacionih cijevi preko zemljišta tuženog, kao poslužnog dobra (član 53. Zakona o osnovama svojinskopравниh odnosa).

Prilikom donošenja odluke sud cijeni ne samo opravdane potrebe vlasnika povlasnog dobra, već procjenjuje i eventualnu štetu i uznemirenja koja se mogu prouzrokovati, što podrazumijeva ocjenu da li se ustanovljene stvarne službenosti vrši u uslovima najmanje štetnih za nepokretnost preko koje se traži uspostavljanje stvarne službenosti i ocjenu kao i obrazloženje postojećih drugih varijanti, odnosno uspostavljanja prava službenosti na drugom mjestu koje nije skopčano sa nesrazmjernim troškovima."

(Vrhovni sud RCG, Rev.br.409/2001 od 4.12.2002.god.)

Opoziv ugovora o poklonu

(Pravna pravila imovinskog prava-Opšti imovinski zakonik za Knjaževinu Crnu Goru)

Kod postojanja velike odnosno krajnje neblagodarnosti učinjene od strane poklonoprимca, je bez značaja što je ista učinjena u toku trajanja parnice, nakon podnošenja tužbe za opoziv ugovora o poklonu, jer zbog prirode samog spora sud je dužan, sve do donošenja odluke po zahtjevu za opoziv ugovora o poklonu, da utvrdjuje sve činjenice i okolnosti koje na opoziv utiču, nezavisno kad su one nastupile, prije ili tokom parnice.

Iz obrazloženja

"Predmet tužbenog zahtjeva je opoziv ugovora o poklonu koji je tužilac, kao poklonodavac, zaključio sa tuženim, kao poklonoprимcem, 19.09.1991.godine.

Prvostepeni sud je odbio kao neosnovan tužbeni zahtjev nalazeći da se nijesu stekli uslovi za opoziv predmetnog ugovora o poklonu. Pri tome, prvostepeni sud zaključuje da tužilac, kao poklonodavac, od momenta zaključenja ugovora o poklonu- pa do danas, nije u toj mjeri osiromašio da bi po tom osnovu stekao pravo da traži povraćaj poklona koji je učinio tuženom, a da stoji da je tuženi prema tužiocu učinio veliku odnosno krajnju neblagodarnost, ali da se ne može uzeti u obzir jer ista nije postojala u vrijeme podnošenja tužbe, i konačno, da je tužilac izgubio pravo da traži opoziv ugovora o poklonu po tom osnovu zbog zastarelosti.

Drugostepeni sud je preinačio prvostepenu presudu usvajanjem tužbenog zahtjeva, prihvatajući zaključak prvostepenog suda da ne stoji prvi razlog za opoziv poklona (osiromašenje poklonodavca), ali da su se stekli uslovi za opoziv poklona zbog velike odnosno krajnje neblagodarnosti, pa je zaključio da je stanovište prvostepenog suda, u tom dijelu, neprihvatljivo, jer, po nalaženju drugostepenog suda, kod postojanja velike neblagodarnosti učinjene od strane poklonoprимca, je bez značaja

što je ista učinjena u toku vođenja parnice, odnosno nakon podnošenja tužbe.

Vrhovni sud prihvata pravno shvatanje drugostepenog suda.

Prema utvrdjenom činjeničnom stanju tuženi je, kao poklonoprimac, učinio prema tužiocu, kao poklonodavcu, veliku odnosno krajnu neblagodarnost krivičnim djelom. U krivičnom postupku je ustanovljena krivična odgovornost poklonoprimca u odnosu na poklonodavca. Djelo je izvršeno u toku trajanja parnice po tužbi tužioca protiv tuženog za opoziv poklona.

Pravilan je zaključak drugostepenog suda da kod postojanja velike odnosno krajnje neblagodarnosti učinjene od strane poklonoprimca, je bez značaja što je ista učinjena u toku trajanja parnice, nakon podnošenja tužbe za opoziv ugovora o poklonu, jer zbog prirode samog spora sud je dužan, sve do donošenja odluke po zahtjevu za opoziv ugovora o poklonu, da utvrdjuje sve činjenice i okolnosti koje na opoziv utiču, nezavisno kad su one nastupile, prije ili tokom parnice."

(Vrhovni sud RCG, Rev.br.583/2001 od 19.12.2002.god.)

NASLJEDNO PRAVO

Raskid ugovora o doživotnom izdržavanju (član 120. Zakona o nasljeđivanju)

Raskid ugovora o doživotnom izdržavanju se može tražiti u slučaju ispunjenja uslova iz čl.120. st.2. Zakona o nasljeđivanju.

Iz obrazloženja:

Odredbom čl.120 st.2 Zakona o nasljeđivanju ("Sl.list SRCG", br.4/76), propisano je da ako prema ugovoru o doživotnom izdržavanju ugovarači žive zajedno, pa se njihovi odnosi toliko poremete, da zajednički život postane nepodnošljiv, svaka strana može tražiti od suda raskid ugovora. Kako je u postupku pred prvostepenim sudom utvrđeno, što je naprijed pomenuto, da su odnosi između sada pok.Martin Stanke i tužene bili toliko poremećeni, da je njihov zajednički život postao nepodnošljiv, te kada se ima u vidu i naprijed navedena odredba iz samog ugovora o doživotnom izdržavanju, u vezi raskida istog, onda nesumnjivo proizilazi da su nižestepeni sudovi pravilno postupili kada su usvojili tužbeni zahtjev za raskid predmetnog ugovora. Sledstveno tome, nižestepeni sudovi su pravilno postupili i kada su usvojili drugi dio tužbenog zahtjeva, odnosno, kada su obvezali tuženu da se, u tamo određenom roku, iseli iz predmetnog stana, o čemu su pobijanom, a posebno prvostepenom presudom, dati potrebni razlozi, koje prihvata i ovaj sud i na iste revidenta upućuje.

**(Presuda Vrhovnog suda RCG, Rev.br.450/2001-
22.02.2002.god.)**

PORODIČNO PRAVO

Imovina bračnih drugova i upravljanje zajedničkom imovinom (čl.283. i 284. Porodičnog zakona RCG.)

Ništav je kupopordajni ugovor o kupoprodaji stana, koji predstavlja zajedničku nepodijeljenu imovinu bračnih drugova, ukoliko je takvo raspolaganje bilo bez saglasnosti drugog supružnika.

Iz obrazloženja:

Prednje stanovište prvostepenog i drugostepenog suda ne može se prihvatiti. Ovo sa razloga, kako je naprijed navedeno, što svojim dijelom u nepodijeljenoj zajedničkoj imovini ne može bračni drug ni raspolagati, niti ga može opteretiti pravnim poslom među živima (čl.283 Porodičnog zakona), već zajedničkom imovinom bračni drugovi u toku braka upravljaju i raspolazu zajednički i sporazumno (čl.284 Porodičnog zakona). Kako je drugotuženi sa predmetnim stanom, koji predstavlja bračnu tekovinu tužiteljice i drugotuženog, raspolagao u cjelosti, time što ga je prodao prvotuženom, bez znanja i saglasnosti tužiteljice, to je sporni ugovor o kupoprodaji predmetnog stana, zaključen između tuženih, ništav, jer je protivan prinudnim propisima, konkretno, naprijed citiranim odredbama Porodičnog zakona. Stoga je pobijanu i prvostepenu presudu valjalo preinačiti i usvojiti tužbeni zahtjev tužiteljice, kako je i odlučeno izrekom ove presude.

(Presudi Vrhovnog suda RCG, Rev.br.349/2001- 7.3.2002. god.)

Otkup stana i imovina bračnih drugova
(čl.20. Zakona o osnovnim svojinsko pravnim odnosima u vezi
čl.281. Porodičnog zakona)

**Stan koji je otkupio jedan od roditelja neke od stranaka,
ne može predstavljati zajedničku imovinu bračnih drugova.**

Iz obrazloženja:

U postupku koji je prethodio donošenju pobijane i prvostepene presude je utvrđeno da je sporni stan, prema ugovoru od 26.08.1992 godine, zaključenim sa Mašinsko - tehničkom školom "Ivan Uskoković" iz Podgorice, otkupila sada pok.Radoman Vasiljka, koja je majka tuženog, a koja je i bila nosilac stanarskog prava na predmetnom stanu. Otkupom spornog stana pom.Radoman Vasiljka je postala vlasnik istog, pa je u ostavinskom postupku, vođenom kod prvostepenog suda iza njene smrti, pod oznakom O.br.615/97, predmetni stan ušao u njenu zaostavštinu, te je ostavinskim rješenjem od 05.06.1998 godine, tuženi oglašen za jedinog zakonskog naslednika iza smrti sada pok.Radoman Vasiljke. Tako je tuženi postao vlasnik predmetnog stana, u smislu odredbe čl.20 st.1 Zakona o osnovama svojinsko - pravnih odnosa. Stoga su nižestepeni sudovi pravilno našli i pravilno zaključili da predmetni stan ne može predstavljati zajedničku imovinu tužiteljice i tuženog, u smislu odredbe čl.281 Porodičnog Zakona, te da je, sledstveno tome, neosnovan tužbeni zahtjev tužiteljice, kojim je tražila da se utvrdi da je vlasnik jedne idealne polovine (1/2) predmetnog stana, po osnovu udjela u zajedničkoj imovini. O tome su pobijanom i prvostepenom presudom dati valjani razlozi, koje prihvata i ovaj sud i na iste revidenta upućuje.

(Presuda Vrhovog suda RCG, Rev.br.77/2002-19.4.2002.

RADNO PRAVO

Disciplinska odgovornost službenika (čl.37. Zakona o državnim službenicima)

Za disciplinski prestup iz čl.37. st.1. tač.5. Zakona o državnim službenicima, ne može se izreći mjera prestanka službe, ako nije nastupila šteta za državni organ i ako postoje olakšavajuće okolnosti na strani službenika.

Iz obrazloženja:

Prema disciplinskim spisima i osporenom rješenju tuženog, tužiteljici je stavljen na teret disciplinski prestup iz čl.37 st.1 tač.5 Zakona o državnim službenicima ("Sl.list RCG", br.45/91), - zloupotreba službenog položaja ili prekoračenje ovlašćenja, te joj je, zbog istog prestupa, izrečena disciplinska mjera, - prestanak službe. Međutim, odredbom st.2 čl.37 istog Zakona propisano je da se za disciplinske presteupe iz stava 1 ovog člana, tač.1) do 19) obavezno izriče mjera prestanka službe, ukoliko je nastupila šteta za državni organ i ako nijesu utvrđene olakšavajuće okolnosti za službenika koji je prestup učinio. Dakle, ovi uslovi su postavljeni kumulativno, kako to pravilno nalaze i nižestepeni sudovi. To, praktično, znači da ako bilo koji od njih nije ispunjen, mjera prestanka službe se ne može izreći. U konkretnom slučaju, kako je to naprijed navedeno, šteta za tuženog nije nastupila, dok je disciplinska komisija tuženog našla da postoje olakšavajuće okolnosti za tužiteljicu, koje se bliže navode u prvostepenoj presudi, pa se mjera prestanka službe tužiteljici nije mogla izreći. Stoga, po ocjeni ovoga suda, nijesu osnovani navodi zahtjeva za zaštitu zakonitosti, u tom pravcu, da se mjera prestanka službe, u smislu pom.zakonskog propisa (čl.37 st.2 pom.Zakon), može izreći i u slučaju kada šteta za državni organ nije

nastupila, s obzirom da iz sadržine pom.zakonske odredbe to ne proizilazi, kako se to pogrešno smatra podnijetim zahtjevom.

(Presuda Vrhovnog suda RCG,Gzz.br.12/2002 - 7.03.2002.god.)

Zasnivanje radnog odnosa
(čl. 10. Zakon o radnim odnosima)

Sporazumom stranaka ne može se predvidjeti da je tuženi dužan da tužioca vrati u radni odnos.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni i drugostepeni sud pravilno nalaze i pravilno zaključuju da određenje sadržano u tač.2 Sporazuma o raskidu radnog odnosa, br.01-129/1 od 15.05.1993 godine, zaključenog između tužiteljice i tuženog, ne može imati nikakvog uticaja na drugačije presuđenje sporne stvari. Ovo zbog toga što takvo određenje ne može biti pravni osnov za obavezivanje tuženog da tužiteljicu vrati na rad, s obzirom da Zakon o radnim odnosima RCG, kao ni Zakon o osnovama radnih odnosa, ne poznaju ovakav način zasnivanja radnog odnosa. Upravo, nižestepeni sudovi pravilno nalaze da se zasnivanje radnog odnosa, po pravilu, vrši putem javnog oglašavanja, dok je bez toga zasnivanje radnog odnosa moguće samo u slučajevima koji su izričito određeni zakonom (čl.10 Zakona o radnim odnosima RCG). Dakle, nižestepeni sudovi pravilno zaključuju da radnog odnosa nema, ako radnik, van slučajeva koji su predviđeni zakonom, bude primljen na rad, bez javnog oglašavanja slobodnog radnog mjesta. Prema tome, iako je tada važeći Zakon o osnovnim pravima iz radnog odnosa, predviđao prestanak radnog odnosa po pismenom sporazumu između poslodavca i radnika (čl.75 st.1 tač.2), kako se u reviziji navodi, isti Zakon (kao ni Zakon o radnim odnosima RCG), nije predviđao i zasnivanje radnog odnosa na taj način, pa odredba iz tač.2 Sporazuma zaključenog između tužiteljice i tuženog, ne može poslužiti kao osnov za vraćanje tužiteljice u radni odnos kod tuženog, kako to pravilno zaključuju nižestepeni sudovi.

(Presuda Vrhovnog suda RCG, Rev.br.395/2001 -18.01.2002.)

PRIVREDNO PRAVO

Imovina akcionarskog društva i imovina akcionara

(čl. 50 i 53 Zakona o preduzećima - "Sl. list SRJ" br. 29/96 i 33/96)

Pošto je imovina Akcionarskog društva odvojena od imovine akcionara to prodavci akcija ne mogu raspolagati imovinom društva već samo akcijama čiji su vlasnici u akcionarskom društvu.

Iz obrazloženja:

U žalbi se neosnovano navodi da je ugovor o kupoprodaji akcija raskinut saglasnošću volja tužioca i tuženog, jer izvedeni dokazi ne potvrđuju da se tužilac saglasio da se raskine ugovor. To što je tužilac u pismu od 8. 08. 2001. godine pozvao tuženog da izmiri preostali dio duga i naveo mogućnost da za slučaj neizvršenja ugovorne obaveze upravni odbor tužioca može donijeti "odluku o poništaju odluke o prodaji akcija", ne znači da je time dao ponudu za raskid ugovora, jer ponuda za raskid ugovora mora da sadrži jasno izraženu volju ponudioca da želi raskid ugovora, što se ne može poistovjetiti sa upozorenjem na posledice za slučaj neispunjenja ugovorne obaveze, koje je u pismu tužilac učinio tuženom. Stoga je izjava tuženog, data tužiocu, da raskida ugovor, jednostrani akt koji ne može dovesti do raskida ugovora, jer pravo na jednostrani raskid ugovora, prema članu 124. ZOO, ne pripada tuženom koji nije ispunio svoju obavezu.

Neosnovani su i navodi žalbe da se tužilac ugovorom obavezao da tuženom preda poslovnu zgradu preduzeća u kome je tužilac bio vlasnik akcija koje su predmet ugovora o prodaji, kojima se pledira na to da tužilac nije ispunio svoju obavezu, a i na nedopuštenost osnova ugovora.

Prije svega, pomenuti ugovor ne sadrži odredbu o predaji poslovne zgrade navedenog preduzeća, niti on može predstavljati osnov za sticanje vlasništva na poslovnoj zgradi. Ovo zbog toga što je imovina akcionarskog društva odvojena od imovine akcionara, pa tužilac i ostali prodavci akcija iz ugovora ne mogu raspolagati imovinom društva, već samo akcijama čiji su vlasnici u akcionarskom društvu, što su i učinili u konkretnom slučaju. Raspolaganje imovinom akcionarskog društva je stvar u nadležnosti njegovih organa.

**(Presuda Vrhovnog suda RCG Pž. br. 150/2002 od 15. oktobra
2002. godine.)**

Raskid ugovora o cesiji (čl. 436. i 438. ZOO)

Za raskid ugovora o cesiji nije potreban pristanak cesusa

Iz obrazloženja:

Pobijana presuda je donijeta bez apsolutno bitnih povreda odredaba parničnog postupka iz člana 354. stav 2. ZPP. Dakle, nije počinjena ni povreda postupka iz člana 354. stav 2. tačka 14. ZPP, na koju se ukazuje u žalbi, jer su u prvostepenoj presudi dati jasni i prihvatljivi razlozi o odlučnim činjenicama a u žalbi se i ne daju razlozi o tome u čemu žalilac vidi postojanje ove povrede.

Prvostepeni sud je na osnovu izvedenih dokaza nesumnjivo utvrdio da tuženi nije izmirio novčanu obavezu prema tužiocu u iznosu od 26.469,12 dinara, pri čemu je tvrdnju tuženog da je obavezu izmirio na osnovu ugovora o cesiji pravilno ocijenio neprihvatljivom s obzirom da je opovrgnuta izvedenim dokazima.

Naime, tuženi se poziva na ugovor o cesiji zaključen 24.06.1997. godine između tužioca, kao cedenta i Preduzeća "Mako" Kruševac kao cesionara, koji je potpisan i ovjeren i od strane tuženog, kao cesusa. Međutim, tužilac i Preduzeće "Mako" - Kruševac su dopisom od 25.11.1997. godine obavijestili tuženog da su raskinuli ugovor o cesiji, nakon čega je Preduzeće "Mako" Kruševac izvršilo povraćaj sredstava tuženom u iznosu od 3.684,25 dinara, pa je tuženi ostao u obavezi da tužiocu plati potraživanje.

Tužilac i navedeno preduzeće su bili ovlašćeni da po principu autonomije volja iz člana 10. ZOO raskinu ugovor o cesiji pošto su kao cedent i cesionar stranke ugovora o cesiji u skladu sa odredbom člana 436. stav 1. ZOO, a prema članu 438. stav 1. ZOO za zaključenje ugovora nije potreban pristanak cesusa, pa ni za njegov raskid.

Stoga je prvostepeni sud pravilno primijenio materijalno pravo kada je usvojio tužbeni zahtjev.

Bez pravnog značaja su navodi iznijeti u žalbi da je tuženi po raskidu ugovora o cesiji isti realizovao, uplatom iznosa od 26,469,12 dinara u korist računa "Mako" Kruševac, jer kod činjenice da je ugovor bio raskinut radilo bi se o prenosu koji nema svoj osnov u nekom pravnom poslu i tuženi bi od navedenog preduzeća mogao zahtijevati vraćanje po pravilima o sticanju bez osnova.

(Presuda Vrhovnog suda RCG Pž.br.33/2002 od 03. 09. 2002. godine).

Stranke i njihovi zakonski zastupnici
(član 77. st. 1. ZPP)

Brod, kao stvar *sui generis*, nema pravnu ni stranačku sposobnost, jer prema čl. 77. st. 1. ZPP-a stranka u postupku može biti samo fizičko i pravno lice koje može biti nosilac prava i obaveza u pravnom prometu.

Iz obrazloženja:

Prema podacima iz spisa predmeta umješač je u podnesku od 18. 01. 2002. godine, kao i u daljem postupku obrazložio svoj pravni interes zastupanjem u parnicu na strani drugotuženog, svojstvom založnog povjerioca na brodu "Novi", zastava St. Vincent & Grenadines, luka pripadnosti Kingstown, na osnovu ugovora o privilegovanom založnom pravu prvog reda, zaključenog 5. septembra 1996. godine sa firmom "Odyssey Maritime" LTD iz Kingstauna, ne sporeći pravo posade tog broda na postojanje privilegovanog pomorskog potraživanja osnovom zaključenih ugovora o radu. Međutim, istakao je prigovor nedostatka sposobnosti prvotuženog broda "Novi" da bude parnična stranka, jer Zakon o parničnom postupku priznaje svojstvo stranke samo fizičkim i pravnim licima, a ne reguliše, za razliku od anglosaksonskog prava, mogućnost da brod - stvar bude stranka u postupku. Takođe je istakao i nedostatak pasivne legitimacije na strani drugotuženog "Jugoceanija" Kotor, uz isticanje da ona nije vlasnik broda "Novi", već firma "Oyssey Maritime" LTD.

Kod takvog stanja stvari i činjenice da svi tužioc i članovi posade broda "Novi", jer se određeni broj legitimiše sa svojstvom pomoraca na drugim brodovima, prvostepeni sud je pogrešno primijenio materijalno pravo kada umješaču nije priznao svojstvo jedinstvenog suparničara u smislu odredbe člana 209. stav 1. ZPP, kojom je propisano da ako pravno dejstvo presude treba da se odnosi i na umješača, on ima položaj jedinstvenog suparničara

(član 201. ZPP). Ovo stoga što interes ugovornog založnog povjerioca po pomorskom založnom pravu direktno zavisi od broja zakonskih založnih povjerilaca - član 252. st. 1. tač. 2. Zakona o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi, koji prema članu 983. istog zakona imaju prioritet u naplati u odnosu na ugovorne založne povjerioce - član 237. stav 4. istog zakona. Inače, stranke ne spore usaglašenost domaćeg zakona sa Medjunarodnom konvencijom o privremenom zadržavanju brodova potpisanoj u Briselu 1952. godine, a iz samog ugovora o zalozi proizilazi da je založni povjericac zadržao i neka šira prava (član 6. Ugovora). Interes založnog povjerioca je naročito izražen kada se ima u vidu visina obezbijedjenog potraživanja i direktna korelacija tog potraživanja sa visinom privilegovanog potraživanja posade broda "Novi" koju u smislu člana 133. Zakona o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi sačinjavaju samo lica ukrcana za izvršenje poslova na brodu i upisana u popis posade.

U žalbi se osnovano navodi da prvotuženi brod "Novi" nema sposobnost da bude stranka u postupku. Ovo zbog toga što je sa stanovišta imovinskog prava brod u prvom redu stvar, a kako se na njega primjenjuju specifične norme pomorskog prava brod je stvar sui generis. S obzirom da je brod stvar zakonodavac mu ne priznaje pravnu sposobnost pa time mu se ne priznaje ni stranačka sposobnost, jer prema članu 77. stav 1. ZPP stranka u postupku može biti samo fizičko ili pravno lice, koje može biti nosilac prava i obaveza u pravnom prometu. Kako je na strani prvotuženog učestvovao brod koji ne može biti stranka u postupku u pobijanoj presudi je počinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz člana 354. stav 2. tačka 11. ZPP, pa je primjenom člana 369. stav 3. istog zakona, tužbu u odnosu na prvotuženog valjalo odbaciti, a pokazuje se bezpredmetnim da se ona vraća na ispravku, pošto je njome obuhvaćen tuženi koji je vlasnik broda.

Kako je umješać, koji u ovoj parnici ima položaj jedinstvenog suparničara, osporio tužbeni zahtjev, nijesu bili ispunjeni uslovi da se donese presuda na osnovu priznanja u odnosu na drugo i treće tuženog u smislu člana 331. ZPP, pa je počinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz člana 354. stav 2.

tačka 7. ZPP, koja predstavlja ukidni razlog prema odredbi člana 369. stav 1. ZPP.

U ponovnom postupku prvostepeni sud će izdeferencirati svojstvo tužilaca na osnovu kojih u tužbi iskazuju svoja potraživanja, odnosno koji od njih potražuju zaradu kao članovi posade broda "Novi" a koji kao pomorci na ostalim brodovima, raspraviće sva sporna pitanja, pri čemu će posebno ocijeniti da li tužiocima pripadaju doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje imajući u vidu navode umješaća da su ta prava ekskluzivno regulisana ugovorom o radu koji podliježe pravu zastave broda, te uz otklanjanje navedene povrede postupka donijeće pravilnu i zakonitu odluku.

(Presuda Vrhovnog suda RCG, Pž. br. 210/2002 od 15. oktobra 2002. godine)

Mjesna nadležnost u statusnom sporu
(član 20. st. 3. Zakona o sudovima u vezi čl. 41. st. 1. st. 3. Zakona o
privrednim društvima)

**Neovisno od pravila o mjesnoj nadležnosti za sudjenje o
sporovima na koje se primjenjuje statusno (kompanijsko
pravo), isključivo je nadležan Privredni sud u Podgorici.**

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 20. st. 3. Zakona o sudovima ("Sl. list RCG" br. 5/2002) Privredni sud u Podgorici, nezavisno od pravila o mjesnoj nadležnosti, sudi u sporovima na koje se primjenjuje statusno (kompanijsko) pravo.

U konkretnom slučaju predmet spora je zahtjev tužioca, koji je akcionar tuženog, za poništaj odluka skupštine akcionara zbog nepoštovanja odredbi zakona o sazivanju i održavanju skupštine akcionara. Na podnošenje takvog zahtjeva akcionar je ovlašten u skladu sa odredbom čl. 41. st. 1. tač. 3. Zakona o Privrednim društvima ("Sl. list RCG" br. 6/2002). Nepoštovanje odredbi zakona o sazivanju i održavanju skupštine ima za posledicu onemogućavanje akcionara da koristi pravo glasa na skupštini akcionara i druga upravljačka prava, koja se drugačije nazivaju statusnim pravima. Prema tome, po stanovištu ovog suda, u konkretnom slučaju radi se o sporu na koji se primjenjuje statusno pravo, koji se rješava u skladu sa odredbama Zakona o privrednim društvima. Saglasno tome, za sudjenje u takvom sporu mjesno je nadležan Privredni sud u Podgorici, a ne Privredni sud u Bijelom Polju. Stoga je pobijano rješenje zakonito, a žalba neosnovana.

**(Presuda Vrhovnog suda RCG, Pž. br. 281/2002 o 24. januara
2003. godine)**

Ovlašćenje za zastupanje
(čl.77. st.1. Zakona o privrednim društvima)

**Izvršni direktor jednočlanog privrednog društva sa
ograničenom odgovornošću, ovlašćenje za zastupanje crpi iz
punomoćja osnivača, a ne iz zakona i tu funkciju ostvaruje u
onom obimu koji mu je povjeren odlukom člana društva**

Iz obrazloženja:

Iz spisa predmeta proizilazi da su prvostepenom sudu dana 25.11.2002.godine dostavljeni podnesci tužioca i tuženog, prema kojima su povučene tužba i protivtužba u ovoj pravnoj stvari. Podnesak tužioca je potpisan od strane Beljkaš Jovete i ovjeren je pečatom preduzeća.

Punomoćnik tužioca je uz žalbu dostavio izvod iz Centralnog registra Privrednog suda u Podgorici iz koga se vidi da je Beljkaš Joveta jedini osnivač tužioca a da je izvršni direktor i ovlašćeni zastupnik istog Beljkaš Slavica.

Neosnovano se u žalbi navodi da je podnesak kojim je izvršeno povlačenje tužbe potpisan od neovlašćenog lica i da nije bilo mjesta donošenju pobijanog rješenja.

Naime, Beljkaš Joveta je jedini osnivač tužioca. Dakle, tužilac ima samo jednog člana i on je prema članu 77.st.1. Zakona o privrednim društvima ("Sl.list RCG",br. 6/2002) jednočlano privredno društvo sa ograničenom odgovornošću.

Prema članu 77.st.3. istog Zakona, jedini član društva ima ovlašćenje skupštine društva u čijoj je nadležnosti donošenje statuta društva kojim se određuju lica ovlašćena za zastupanje društva, s obzirom da Zakon ne predviđa postojanje zakonskog zastupnika privrednog društva, a shodno članu 73.st.5. istog Zakona član društva može prenijeti generalno ovlašćenje za zastupanje društva na izvršnog direktora, radi preduzimanja pravnih radnji u njegovo ime.

Iz prednjeg slijedi da izvršni direktor ovlašćenje za zastupanje crpi iz punomoćja osnivača, a ne iz zakona i tu funkciju ostvaruje u onom obimu koji mu je povjeren odlukom člana društva. Stoga se pogrešno u žalbi navodi da je za davanje izjave o povlačenju tužbe ovlašćen samo izvrši direktor, koji je istovremeno i zastupnik društva, jer tužbu može povući i sam osnivač jednočlanog društva, pošto izvršni direktor preduzima pravne radnje u njegovo ime.

**(Rješenje Vrhovnog suda RCG, Pž.br.316/2002 od 26. marta
2003. godine)**

UPRAVNO PRAVO

Privremeni uvoz robe

(član 18. Uredbe o izvozu i uvozu robe)

Privremeni uvoz, može se dozvoliti samo za one vrste roba koje su izričito utvrđene posebnim propisom

Iz obrazloženja:

Sud je ocijenio, da su u provedenom upravnom postupku, u ovoj upravnoj stvari potpuno i pravilno utvrđene sve odlučne činjenice od značaja za donošenje pravilnog i zakonitog akta i na takvo utvrđeno činjenično stanje pravilno primijenjen materijalni propis. Pravilno je tuženi organ, u osporenom aktu, izveo zaključak da nije dozvoljen privremeni uvoz robe koju je zahtijevao tužilac, a koja je bliže naznačena u stavu II dispozitiva citiranog rješenja prvostepenog organa, a sa razloga što su odredbom čl.18. Uredbe o privremenom izvozu i uvozu robe ("Sl. list SRJ", br.49/92 i 52/94), taksativno utvrđjeni osnovi i uslovi privremenog uvoza određenih vrsta roba (mehanizacija, mašina, aparata, uređaja, osnovnih sredstava, specijalnih šinskih vozila, medicinske opreme i uređaja), a naznačena vrsta roba koja je predmet zahtjeva za uvoz, u ovoj pravnoj stvari, ne spada u strukturu roba čiji je privremeni uvoz dozvoljen citiranom odredbom naznačene Uredbe niti je ista u funkcionalnoj vezi sa potrebom rada i odvijanja funkcija onih roba koje su naznačene odredbom čl.18. citirane Uredbe. Ne može se, po ocjeni suda, prihvatiti stanovište tužioca da privremeni uvoz robe treba dozvoliti i ako je ista u vezi sa izgradnjom određeno investicionog objekta, jer je to u protivnosti sa izričitim određenjima i duhom Uredbe o privremenom izvozu i uvozu robe u kojoj su precizno definisani uslovi i vrsta roba koja se može privremeno

uvoziti odnosno izvoziti. O svemu ovome tuženi organ je dao, u osporenom aktu, potpune i valjane razloge koje ovaj sud prihvata i na njih upućuje.

**(Presuda Vrhovnog suda RCG, U.br.239/2002 od
30.01.2003.god.)**

Odobrenje za organizovanje igara na sreću
(čl. 40. Zakona o igrama na sreću)

Ugovor o poslovno - tehničkoj saradnji radi angažovanja aparata za priređivanja igara na sreću ne može nadomjestiti nedostatak odobrenja nadležnog organa za organizovanje igara na sreću.

Iz obrazloženja:

Polazeći od činjeničnog stanja utvrđenog u provedenom upravnom postupku u ovoj upravnoj stvari, a posebno zapisnika o izvršenoj finansijskoj kontroli od 15.03.2002. godine, pravilno je i osnovano tuženi organ, osporenim aktom, privremeno oduzeo od tužioca aparate za igru na sreću i određenu količinu cigareta, bliže naznačene u dispozitivu prvostepenog rješenja, a sa razloga što tužilac nije posjedovao odobrenje nadležnog organa za organizovanje igara na sreću shodno čl.40. Zakona o igrama na sreću, kao ni dokaze o načinu pribavljanja oduzetih količina cigareta koje nijesu bile obilježene akciznom markicom, čime bi bili ispunjeni uslovi za primjenu čl.82. Zakona o poreskoj administraciji, za privremeno oduzimanje robe, do okončanja postupka pred nadležnim organom. Po ocjeni suda, bez pravnog osnova je pozivanje tužioca na Ugovor o poslovno tehničkoj saradnji sa firmom "Dank" - Bar, oko angažovanja aparata za igranje na sreću, jer se njime ne može nadomjestiti odobrenje za organizovanje igara na sreću nadležnog organa, što je i utvrđeno čl.2. ovog ugovora.

**(Presuda Vrhovnog suda RCG, U.br.395/2002 od
06.03.2003.god.)**

Upis prava na nepokretnostima
(čl.11. Zakona o fiducijalnom prenosu prava svojine)

U postupku upisa prava svojine na nepokretnostima, primjenom Zakona o fiducijalnom prenosu prava svojine, mora se utvrditi činjenica da li je dužnika izmirio svoje obaveze prema povjeriocu.

Iz obrazloženja:

Upravni organi nalaze da su se u konkretnoj stvari stekli uslovi iz čl.11. st.2. Zakona o fiducijalnom prenosu prava svojine za definitivni upis prava svojine u korist povjerioca Montenegrobanke a.d. Podgorica, na nepokretnostima koje su kao vlasništvo tužioca prenijete na povjerioca radi obezbjedjenja naplate potraživanja iz ugovora o kreditu, ugovorom o fiducijalnom prenosu prava svojine. Kao dokaz o ispunjenju uslova za donošenje rješenja o definitivnom upisu prava svojine po zahtjevu Montenegrobanke a.d. Podgorica, u osporenom rješenju se navodi akt - upozorenje dužniku br.011-1876 od 04.07.2002. godine na obavezu izmirenja duga.

Po ocjeni suda, osporeno rješenje se zasniva na nepotpuno uvrđenom činjeničnom stanju.

Članom 11. st.2. Zakona o fiducijalnom prenosu prava svojine je propisano da je dužnik dužan predati stvar povjeriocu ako svoj dug ne izmiri u roku. Odlučna činjenica da li je dužnik svoj dug izmirio u roku nije u postupku utvrdjenja, pa je u cilju utvrdjivanja te činjenice potrebno održati usmenu raspravu, uz učešće stranaka u postupku.

(Presuda Vrhovnog suda RCG, U.br.886/2002 od 15.05.2003. godine)

Naknada za korišćenje građevinskog gradskog zemljišta
(propisi lokalne samouprave)

Uzurpacija lokacije za privremeno korišćenje građevinskog zemljišta ne može biti razlog i osnov za neplaćanje naknade za njegovo korišćenje od strane njegovog korisnika.

Iz obrazloženja:

Po ocjeni suda, a na temelju pravilno i potpuno utvrđenog činjeničnog stanja u ovoj upravnoj stvari, pravilno su upravni organi utvrdili obavezu tužioca na plaćanje naknade za privremeno korišćenje građevinskog zemljišta uz poslovni prostor koji koristi za djelatnost svoje fotografske radnje u površini od 26 m², polazeći od isključivo relevantne činjenice da je tužiocu navedeno sporno zemljište, odobreno na korišćenje kao privremena lokacija (rješenje Sekretarijata za urbanizam i stambeno komunalne poslove, Tivat, br.0902-up-350 od 15.10.2001. godine) pa je utvrđena obaveza plaćanja sporne naknade utemeljena na propise lokalne samouprave - Odluka o privremenim objektima - čl.21. ("Sl. list RCG" - opštinski propisi, br.20/97). Bez značaja je, sa aspekta obavezivanja na plaćanje naknade, po ocjeni suda, okolnost koja se tiče uzurpacije navedenog zemljišta od strane drugog lica, jer ova obaveza se konstituiše u odnosu na nosioca prava korišćenja lokacije.

**(Presuda Vrhovnog suda RCG, U.br.355/2002 od
06.03.2003.god.**

**Uslovi za izjavljivanje zahtjeva za vanredno preispitivanje
pravosnažnog rješenja o prekršaju**
(čl.174. Zakona o prekršajima).

**Zahtjev za vanredno preispitivanje pravosnažnog rješenja o
prekršaju, kada je uz novčanu kaznu izrečena zaštitna mjera
oduzimanja vatrenog oružja, je nedozvoljena.**

Iz obrazloženja:

Prema čl.174. Zakona o prekršajima zahtjev za vanredno preispitivanje drugostepenog rješenja o prekršaju je dopušten kada je okrivljenom izrečena kazna zatvora ili neka od zaštitnih mjera taksativno pobrojanih u st.1. iste zakonske odredbe.

U ovom slučaju, podnosilac zahtjeva nije za prekršaj remećenja javnog reda i mira kažnjen zatvorom, a kako se zbog izrečene zaštite mjere, odnosno oduzimanje sredstava sa kojim je prekršaj učinjen (vatreno oružje) po pomenutom čl.174., citiranog zakona ne može izjaviti navedeni vanredni pravni lijek, zahtjev podnosioca valjalo je odbaciti kao nedozvoljen.

**(Rješenje Vrhovnog suda RCG, Up.br.9/2002 od 27.02.2003.
godine)**

Ugovor o stranom ulaganju i poreske obaveze
(čl.435. Zakona o stranim ulaganjima)

Na odnose utvrđene ugovorom o stranom ulaganju, u smislu čl.27. Zakona o stranim ulaganjima, odnosno povoljnijeg tretmana ugovorača kod vremenske sukcesije propisa ne spadaju materijalno pravni odnosi u oblasti poreskih ovlašćenja.

Iz obrazloženja:

Obrazlažući svoj stav da se izmjene Zakona o porezu na promet, ne mogu primijeniti, u konkretnom slučaju, tužilac se poziva na odredbu čl.27. Zakona o stranim ulaganjima ("Službeni list RCG", br.52/2000). Tom odredbom je propisano da ako se izmijeni zakon na osnovu koga je zaključen ugovor o stranom ulaganju, odnosno odluka donešena, na odnose utvrđene tim ugovorom, odnosno odlukom primjenjuju se odredbe ugovora, odluke, odnosno statuta i zakona koji je važio na dan zaključenja ugovora, odnosno donošenja odluke ako je to za ulagača povoljnije ili ako ulagači određena pitanja sporazumno ne urede u skladu sa izmijenjenim odredbama zakona. Takav stav je neprihvatljiv. Ovo sa razloga što je čl.34. i 35. istog Zakona propisano što je sadržaj ugovora o ulaganju i odluke o osnivanju preduzeća. U tim zakonskim odredbama nije navedeno ugovaranje poreza, pa porez ne spada u odnose utvrđene ugovorom shodno čl.27. navedenog Zakona.

Poreske i druge olakšice propisane su čl.16. Zakona o stranim ulaganjima tako da strani ulagač neće biti oporezovan na nepovoljniji način nego što se oporezuje domaće pravno lice. Iz takve odredbe proizilazi da i strani ulagač plaća porez i na opremu za obavljanje djelatnosti pod istim uslovima kao domaće pravno lice.

(Presuda Vrhovnog suda RCG, U.br.475/2002 od 10.03.2003.g.)

**Gradsko građevinsko zemljište i nadležnost lokalne
samouprave**

(član 33. Zakona o gradskom građevinskom zemljištu)

**Za prenos prava na gradskom građevinskom zemljištu u
državnoj svojini kao i donošenju odluke o predaji gradskog
građevinskog zemljišta koje koristi raniji vlasnik, nadležna je
jedinica lokalne samouprave.**

Iz obrazloženja:

Na temelju utvrđenog činjeničnog stanja u provedenom upravnom postupku u ovoj upravnoj stvari, konstatuje se da je predmetno sporno zemljište - gradsko građevinsko zemljište u državnoj svojini i da je u tom režimu bilo i prije stupanja na snagu Zakona o građevinskom zemljištu ("Sl.list RCG", br.55/2000), na kojim raniji vlasnici imaju pravo korišćenja.

Prema odredbi čl.33. st.1. Zakona o građevinskom zemljištu, raniji vlasnik neizgrađenog gradskog građevinskog zemljišta nastaviće da koristi to zemljište i da ga upotrebljava za dozvoljene svrhe, na način kojim se ne mijenja oblik i svojstvo zemljišne parcele, do dana kada je, na osnovu odluke nadležnog organa lokalne uprave, dužan da ga preda jedinici lokalne samouprave, odnosno određenom korisniku, ili ga sam privede namjeni određenoj planom.

Shodno utvrđenom činjeničnom stanju i režimu zakonskog regulisanja ove upravne stvari, pravilno je, po ocjeni suda, postupio tuženi organ kada je osporenim upravnim aktom odbio žalbu tužioca na citirani prvostepeni akt kojim je njegov zahtjev za eksproprijaciju nazanečnog gradskog građevinskog zemljišta u državnoj svojini, odbačen zbog nenadležnosti i tužilac upućen nadležnom organu lokalne uprave u čijem djelokrugu se, shodno čl.33. Zakona o građevinskom zemljištu, nalazi rješavanje ove upravne stvari.

**(Presuda Vrhovnog suda RCG, U.br.115/2002 od 18.02.2003.
godine)**

Vaučerska privatizacija - rok za ulaganje vaučera
(član 56. Uredbe o načinu izdavanja, sticanja i korišćenja
privatizacionih vaučera)

**Propuštanjem utvrđenog roka za ulaganje vaučera u toku
postupka masovne vaučerske privatizacije, gubi se pravo na
njihovo naknadno ulaganje.**

Iz obrazloženja:

U postupku donošenja osporenog rješenja nesumnjivo je utvrđeno da tužilac vaučere nije uložio u zakonskom roku. To je činjenica koja se ne osporava ni tužbom. Kod takvog utvrđenja osnovano je tuženi odbio prigovor tužioca jer rokove za VMP, kako je to propisano čl.56. Uredbe o načinu izdavanja, sticanja i korišćenja privatizacionih vaučera ("Sl.list RCG",br.17/2001), može produžiti samo Vlada Republike Crne Gore, a ista odluku o produženju roka nije donijela.

**(Presuda Vrhovnog suda RCG, U.br.154/2002 od 14.5.2002.
god.)**

Aktivna legitimacija u upravnom sporu
(čl.12. ZUS-a)

Političke stranke nemaju aktivnu stvarnu legitimaciju kao ni položaj zainteresovanog lica za podnošenje tužbe u upravnom sporu, radi poništaja akta o imenovanju sekretara skupštine opštine.

Iz obrazloženja:

Nije sporno da je u nadležnosti tuženog, između ostalog i pravo na donošenje osporenog rješenja kao i drugih rješenja koja se tiču izbora, imenovanja, razrješenja i dr.

Donošenjem sporne odluke u okviru svoje nadležnosti, nije povrijeđeno pravo tužioca ili na njegov na zakonu zasnovan interes čime tužioci nemaju svojstvo stranke u smislu čl.12. ZUS-a, a ni položaj zainteresovanog lica u smislu čl.15. ZUS-a samom činjenicom što traže poništaj upravnog akta.

Očigledno je da se tužba jedino može pravno shvatiti kao zahtjev upravljen na utvrđenje da je osporenim aktom povrijeđen zakon u korist drugih političkih stranaka koje participiraju u Skupštini opštine Nikšić. Ovo tim prije što je tužba utemeljena na tvrdnji da su nezakonito potvrđeni mandati četvorici odbornika, koja odbornička mjesta nijesu pripadala tužiocima i usled čega po mišljenju tužioca nije bilo potrebnog kvoruma za odlučivanje.

Međutim, odredbom čl.2. st.3. ZUS-a utvrđeno je da upravni spor kad je upravnim aktom povrijeđen zakon u korist fizičkog lica, pravnog lica ili druge stranke, može pokrenuti nadležni državni, odnosno javni tužilac ili drugi zakonom ovlašćeni organ.

Stoga je nesumnjivo, da političke stranke, a time i tužioci nijesu ovlašćeni za pokretanje upravnog spora zbog povrede zakona u korist fizičkog lica, pravnog lica ili druge stranke, odnosno druge

ili drugih političkih stranaka. Odnosno, jedini ovlašćeni tužilac u ovakvoj pravnoj situaciji je tužilac označen u članu 2. st.3. ZUS-a.

(Rješenje Vrhovnog suda RCG, U.536/2002 od 19.11.2002. godine)

Ovlašćenje inspektora rada
(čl.3. Zakona o inspekciji rada)

Inspektor rada može rješenjem odložiti, do donošenja pravosnažne sudske odluke, izvršenje konačne odluke o prestanku radnog odnosa, a ne i drugih odluka u oblasti radno pravnih odnosa.

Iz obrazloženja:

Po ocjeni ovog suda, nije bilo pravnog osnova da tuženi organ kao drugostepeni, osporenim upravnim aktom, oglasi ništavim citirano rješenje prvostepenog organa - Područne jedinice Inspekcije rada u Podgorici, jer za sankciju ništavosti, nije bilo osnova i uslova utvrđenih u čl.257 Zakona o opštem upravnom postupku. Isto tako, treba poći od razloga za odlaganje izvršenja određene odluke u vezi sa pravima iz radnog odnosa, koja se u smislu čl.3 st.1 tač.6 Zakona o inspekciji rada može donijeti samo u slučaju konačne odluke kontrolisanog subjekta, o prestanku radnog odnosa radnika. U tom smislu, citirani prvostepeni akt Inspekcije rada pokazuje se na zakonu utemeljen, s obzirom da se u konkretnoj upravnoj stvari ne radi o odlaganju akta o prestanku radnog odnosa nego o aktu o raspoređivanju radnika na drugo radno mjesto, koji akti ne uživaju zaštitu inspekcije rada sa aspekta odlaganja njihovog izvršenja.

(Presuda Vrhovnog suda RCG, U.br.849/2002 od 18.02.2003. godine)

**Vršenje inspekcijske kontrole
Ovlašćenja inspektora**
(čl.7. Zakona o inspekcijskoj kontroli)

**Mjere i radnje radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti kod
povrede zakona ili drugog propisa u toku inspekcijske kontrole,
inspektor naredjuje rješenjem.**

Iz obrazloženja:

Sud konstatuje, da je rješenjem Agencije Crne Gore za prestrukturiranje privrede i strana ulaganja, br.01-557 od 20.05.2002. godine tužilac rasporedjen na radno mjesto sekretara projekta "Uvodjenje sistema kvaliteta u RCG", te da je nadležni inspektor rada, postupajući po njenom zahtjevu za zaštitu prava od 27.05.2002. godine svojim aktom - obavještenjem Up.br.07-1-511/1 od 11.07.2002. godine izvijestio tužioca u vezi sa inspekcijskim nadzorom u ovoj stvari, konstatujući da su njeni navodi u zahtjevu tačni, ali da povrede u vezi sa rasporedjivanjem na druge poslove i zadatke može utvrditi nadležni sud, u radnom sporu, po prethodno podnijetoj tužbi. Sud utvrđuje, da radno mjesto na kome je izvršen raspored tužioca ne postoji kao takvo sistematizovano u opštem aktu naznačenog organa - Pravilniku o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta donijetom 01.10.2001. godine, pri čemu nije cijenjena ni činjenica o ispravci tog rješenja, br.01-659 od 10.06.2002. godine. Nadalje, donosiocu spornog akta o rasporedjivanju tužioca na naznačene poslove i zadatke - direktoru navedene Agencije, mandat u trenutku donošenja rješenja bio je istekao, što se utvrđuje iz rješenja o njegovom postavljanju na naznačenoj dužnosti br.02-885/3 od 19.02.1998. godine koji je donijela Vlada Republike Crne Gore i koji je objavljen u "Službenom listu" RCG br.6/98, a koja je dužnost u smislu čl.22. Statuta Agencije ograničena na period od četiri godine. Kod ovako utvrđenog činjeničnog stanja, inspektor rada morao je da preduzme mjere u smislu čl.7. st.1 tač.1 Zakona o inspekcijskoj kontroli, na osnovu radnji koje, u smislu čl.8. citiranog

Zakona, naređuje rješenjem, kao upravnim aktom, a ne da istaknute nepravilnosti konstatuje navedenim obavještenjem, pri čemu se osnov za postupanje inspektora ne nalazi samo u citiranoj odredbi naznačenog Zakona nego i u obavezama iz opšteg upravnog postupanja - čl.192., čl.196., čl.149. i čl.208 ZUP-a, što znači da specijalni upravni postupak iz Zakona o inspekcijskoj kontroli ne isključuje, na izričit način i po prirodi stvari, primjenu opšteg upravnog postupka. Pored ovoga, treba imati u vidu i zakonsko pravo svakog zaposlenog, da se radi zaštite svojih prava može obratiti nadležnoj inspekciji rada (čl.70. Zakona o osnovama radnih odnosa).

**(Presuda Vrhovnog suda RCG, U.br.839/2002 od 18.02.2003.
godine)**

Upravni akt
(čl. 6 st.1. ZUS-a)

Sporazum o poravnanju u oblasti imovinskog prava i akt o davanju saglasnosti od strane nadležnog organa opštine na takav sporazum, nije upravni akt.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi čl.6. st.1. Zakona o upravnim sporovima, upravni spor može se voditi samo protiv upravnog akta.

Po ocjeni suda, u konkretnoj stvari, naznačeni Sporazum o poravnanju i citirani zaključak o davanju saglasnosti na Sporazum o proavnanju, nemaju karakter upravnog akta u smislu citirane odredbe navedenog zakona, jer se istim ne rješava o odredjenom pravu ili obavezi fizičkog ili pravnog lica ili druge stranke u kakvoj pravnoj stvari, već se u konkretnom slučaju radi o aktu raspolaganja, u stvarima iz oblasti imovinskih prava u kojima je obezbijedjena sudska zaštita van upravnog spora (čl.9. st.1. tač.1. ZUS-a). S obzirom na utvrđenje da se tužbom osporava akt koji nije upravni akt, to je u smislu čl.28. st.1. tač.2. ZUS-a, valjalo odlučiti kao u dispozitivu rješenja.

(Rješenju Vrhovnog suda RCG, U.br.130/2002 od 16.12.2002. godine)

Stvarna nadležnost

(čl.2. i 3. Zakona o vraćanju zemljišta vlasnicima poljoprivrednog zemljišta iz društvene svojine)

**Za povraćaj u svojinu šuma stvarno su nadležni redovni sudovi
a ne upravni organi**

Iz obrazloženja:

Po ocjeni suda, osporenim aktom, tuženi organ izrazio je pravilno materijalno pravo stanovište, da pošto sporno zemljište nije poljoprivredno nego šumska površina, to u smislu čl.2. i 3. Zakona o vraćanju zemljišta vlasnicima poljoprivrednog zemljišta iz društvene svojine, u vezi čl.7. istog zakona, u ovoj stvari, nije nadležan upravni organ, nego shodno naznačenim odredbama citiranog zakona i tada važećem Zakonu o šumama, sudski organ u parničnom postupku, po svojinskoj tužbi.

**(Presuda Vrhovnog suda RCG, U.br.425/2002 od 20.03.2003.
godine)**

Dvostепенost upravno-pravne zaštite (žalba)
(čl. 9. Zakon o inspekcijskoj kontroli)

U rješavanje upravnih stvari u vršenju inspekcijске kontrole mora biti obezbijedjena dvostепенost upravno pravne zaštite

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 9. stav 1. Zakona o inspekcijskoj kontroli, jasno je predviđeno dvostепенost u rješavanju stvari koje podliježu inspekcijskoj kontroli, a to, u ovom slučaju, znači da je i protiv rješenja ekološkog inspektora dozvoljena žalba.

Sa izloženih razloga, a na osnovu člana 28. st.1. tač.4. Zakona o upravnim sporovima odlučeno je kao u dispozitivu ovog rješenja pod tač.I.

Inače, u osporenom rješenju tužiocu je data pogrešna pravna pouka, a zbog čega on ne može snositi bilo kakve štetne posledice, pa je sud odlučio da spise predmeta dostavi Ministarstvu zaštite životne sredine i uređenja prostora da, kao nadležan organ, uzme predmetnu tužbu kao žalbu i po njoj odluči.

(Rješenje Vrhovnog suda RCG, U.br.160/2002 od 16.12.2002. godine)

Upravni spor

Aktivna legitimacija

(čl.12. ZUS-a)

Političke stranke čije izborne liste konstituišu odborničke mandate na temelju volje građana, nemaju aktivnu legitimaciju niti na zakonu zasnovani pravni interes za pokretanje upravnog spora usled povrede zakona u korist fizičkog lica, pravnog lica ili druge stranke.

Treće - zainteresovano lice ima položaj stranke u upravnom sporu samo ako bi poništaju u upravnom aktu bio na njenu štetu, odnosno zainteresovano lice je ono lice kome je pravni interes da osporeni akt ostane na snazi.

Iz obrazloženja:

Rješenjem Vrhovnog suda Republike Crne Gore, U.br.627/2002 od 23.09.2002. godine, odbačena je, u upravnom sporu, tužba tužilaca - Opštinskog odbora Demokratske partije socijalista Crne Gore - Nikšić i Opštinskog odbora Socijaldemokratske partije Crne Gore - Nikšić, podnijeta protiv akta tužene - Skupštine opštine Nikšić, br.01-7614 od 23.07.2002. godine, kojim su potvrđeni mandati novoizabranim odbornicima u SO Nikšić - Milović Slavku, sa liste "Liberali Nikšića - Nego što", Blažu Đurkoviću, Veri Mijanović i Loli Nikčeviću sa izborne liste "Zajedno za Nikšić, SMP - NS - SNS".

Protiv citiranog rješenja Vrhovnog suda Republike Crne Gore, podnio je zahtjev za zaštitu zakonitosti Državni tužilac Republike Crne Gore, zbog pogrešne primjene Zakona o upravnim sporovima, ističući da je osporeno rješenje zasnovano na pogrešnoj primjeni člana 28. st.1. tač.3. citiranog Zakona, sa predlogom da se usvoji zahtjev za zaštitu zakonitosti i poništi citirani upravni akt tuženog.

Tuženi, u odgovoru, predlaže da se zahtjev za zaštitu zakonitosti odbije kao neosnovan.

Po razmotrenju spisa predmeta ovaj sud je našao da je zahtjev za zaštitu zakonitosti neosnovan.

Po ocjeni vijeća ovog Suda, osporeno rješenje Vrhovnog suda Republike Crne Gore, zasnovano je na pravilnoj primjeni Zakona o upravnim sporovima - čl.28. st.1. tač.3. Pravilno je stanovište iznijeto u osporenom rješenju Vrhovnog suda Republike Crne Gore, da se citiranim upravnim aktom donijetim od strane tuženog, koji se tužbom osporava, ne dira, u konkretnom slučaju, u pravo tužilaca i njihov na zakonu zasnovan interes, temeljivši takav stav na procesnom položaju tužioca u upravnom sporu, koji može biti fizičko lice, pravno lice ili druga stranka, ako smatra da joj je upravnim aktom povrijeđeno neko pravo ili na zakonu zasnovan interes (čl.12. ZUS-a) odnosno, na nedostatku aktivne legitimacije tužilaca, u konkretnoj stvari, ne samo po istaknutom osnovu, nego i nepostojanju, na strani tužioca, svojstva zainteresovanog lica (čl.15 ZUS-a).

Naime, po ocjeni vijeća ovog suda, osporenim rješenjem, nije povrijeđen zakon na štetu tužilaca, jer oni svojstvo tužioca u upravnom sporu mogu konstituisati samo uz postojanje, pored ostalih procesnih pretpostavki, aktivne - stvarne (stranačke) legitimacije (legitimatia ad causam), jer se citiranim upravnim aktom donijetim od strane tuženog ne rješava o pravu i obavezi tužilaca i čija subjektivna pravna situacija tim aktom nije izmijenjena, niti se istim tangira u njihove interese zasnovane na zakonu (čl.12. ZUS-a), zbog čega je osporeno rješenje ovog suda pravilno utemeljeno na osnovi iz čl.28. st.1. tač.3. Zakona o upravnim sporovima. Nadalje, pravilan je stav ovog suda, zauzet u osporenom rješenju, da tužioci nemaju ni svojstvo zainteresovanog lica, u smislu čl.15. ZUS-a, jer je citiranom odredbom tog zakona propisano da treće (zainteresovano) lice ima položaj stranke u upravnom sporu samo ako bi poništaj osporenog akta bio na njegovu štetu, odnosno zainteresovano lice je ono lice kome je interes da osporeni akt ostane na snazi, a što sve nije slučaj u konkretnoj stvari, jer tužioci tužbom traže poništaj naznačenog upravnog akta,

donijetog od strane tuženog. Samim predlogom u tužbi, da se osporeni akt poništi, tužioci su isključili svojstvo zainteresovanog lica, u smislu čl.15. ZUS-a.

Po stanovištu vijeća ovog suda, neosnovano se u zahtjevu za zaštitu zakonitosti navodi da pogrešna primjena od strane tuženog, odgovorajućeg propisa materijalnog zakona - Zakona o izboru odbornika i poslanika, u postupku verifikacije mandata odbornika sa naznačenih izbornih lista, može da predstavlja valjani zakonski razlog da se tužiocima prizna svojstvo stranke u upravnom sporu, jer je njihov interes, kao političkih stranaka koje učestvuju u vršenju vlasti u skupštinskoj strukturi tuženog, da se ta verifikacija izvrši prema zakonu, kako bi skupština tuženog bila konstituisana na legalnom principu, što im daje svojstvo ovlašćenog lica u pokrenutom upravnom sporu u smislu čl.12. ZUS-a. Ovaj sud, preispitujući razloge iz podnijetog zahtjeva, smatra da političke stranke, medju kojima su i tužioci, čije izborne liste konstituišu odborničke mandate tuženog, na temelju izborne volje gradjana u postupku izbora odbornika u skupštini lokalne zajednice, nijesu ovlašćeni na pokretanje upravnog spora usled povrede zakona u korist fizičkog lica, pravnog lica i druge stranke, jer to pravo mogu imati samo organi naznačeni u čl.2. st.3. Zakona o upravnim sporovima - državni odnosno javni tužilac ili drugi zakonom ovlašćeni organ.

**(Presuda Vrhovnog suda RCG, Uzz.br.6/2002 od
08.11.2002.godine)**

Zahtjev za vanredno ispitivanje sudske odluke
(čl.19.ZUS-a)

**Protiv presude Vrhovnog suda Republike Crne Gore donijete u
upravnom sporu, ne može se podnijeti zahtjev za vanredno
preispitivanje sudske odluke**

Iz obrazloženja:

Presudom Vrhovnog suda U.br.285/2000 od 26.10.2000. godine odbijena je tužba podnijeta protiv konačnog rješenja tuženog Ministarstva rada i socijalnog staranja - Podgorica br.0203-431/2000 od 07.04.2000. godine.

Protiv navedene presude tužilac je podnio zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke.

Zahtjev je nedozvoljen.

Shodno čl.18. st.2. ZUS-a, zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke Vrhovnom sudu u republici može se podnijeti protiv pravnosnažne odluke suda čija nadležnost u upravnom sporu nije određena za cijelu teritoriju Republike, a što znači, da obzirom na zakonom propisanu nadležnost Vrhovnog suda RCG tužilac ne može predmetni zahtjev podnijeti ovome sudu.

Inače, ovo vanredno pravno sredstvo prema čl.19. st.1. ZUS-a, tužilac može upotrijebiti pred Saveznim sudom, ako smatra da je pomenutom odlukom Vrhovnog suda RCG povrijeđen neki od saveznih propisa.

**(Rješenje Vrhovnog suda RCG, U.br.342/2001 od 24.05.2001.
godine)**

STAMBENO PRAVO

Autonomno pravo rješavanja stambenih potreba zaposlenih

Pravo na stan

(čl.6 i 7 Zakona o etažnoj svojini)

Prvenstvo na rang listi opredjeljuje prioritet u rješavanju stambenih potreba.

Iz obrazloženja:

S druge strane, polazeći od činjeničnog utvrdjenja prvostepenog suda koje spravom prihvata i drugostepeni sud nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su postavljene tužbene zahtjeve odbili kao neosnovane. U postupku pred prvostepenim sudom utvrdjeno je da je tuženi 06.12.1996. godine raspisao konkurs za dodjelu kredita za kupovinu šest stolova u Podgorici, i izdvojio sredstva od 200.000 dinara takodje za dodjelu kredita za kupovinu stanova. Nije sporna činjenica da su tužilja i umješak M. T. na rang listi za dodjelu stana dijelile sedmo i osmo mjesto sa po 88 bodova, pri čemu umješak živi sam a tužilja je četvrti član svoje porodice. Takodje nije sporna ni činjenica da umješak obavlja poslove načelnika odjeljenja AOP-a koji su više vrednovani od poslova instruktora ME koje obavlja tužilja, što je umješaku dalo prednost na rang listi.

Odredbom čl.3. Pravilnika o rješavanju stambenih potreba tuženog je određeno da se stambene potrebe službenika rješavaju po osnovu zakupa stana i dodjelom kredita za izgradnju ili kupovinu stana, dok je čl.5 istog pravilnika propisano da se službeniku samcu kakav status ima umješak dodjeljuje garsonjera ili manji jednosoban stan. Odredbom čl.19. istog pravilnika je dalje određeno da se u slučaju kada dva ili više službenika imaju isti broj bodova prednost

na rang listi se određuje prema redosledu kriterijuma iz čl.14. Pravilnika među kojima je prvi kriterijum složenost poslova.

Imajući u vidu utvrđeno činjenično stanje te odredbe pravilnika tuženog o rješavanju stambenih potreba službenika pravilno su nižestepeni sudovi postupili kada su odbili zahtjev da se ponište odluke tuženog . Jer, i po ocjeni ovoga suda stan odnosno stambeni kredit mora se dodijeliti prvom na rang listi i kad stan koji se dodjeljuje odnosno kupuje po strukturi ne odgovara stambenim potrebama prvog na rang listi. Stoji pri tome činjenica da je umješaču pripadao manji stan. Medjutim umješač koji je u prednosti na rang listu u odnosu na tužioca ne može snositi posledice zbog toga što mu je tuženi dodijelio kredit za kupovinu većeg stana od onog što mu po pravilniku pripada. Jer u protivnom bi svaka drugačija odluka dovela do povrede njegovog prava na dodjelu stana. Dakle, mora se uvažiti prioritet prvog na rang listi bez obzira dali stan po strukturi odgovara njegovim potrebama, što odluke tuženog čini pravilnom i zakonitom.

**(Presuda Vrhovnog suda RCG, Rev.br.640/2001 od
13.06.2002.godine)**

Stanarsko pravo na stanovima građana
(čl. 76. st. 1. Zakona o etažnoj svojini)

Nakon donošenja Odluke Ustavnog suda RCG (U.br.52/95 i 4/96 od 11. marta 1997. godine ("Sl. list RCG", br.12/97) stranka se više ne može pozivati na odredbu čl. 76. st.1. Zakona o etažnoj svojini, u vezi korišćenja stana u svojini građana.

Iz obrazloženja:

Tuženi se ne može sa uspjehom pozivati ni na odredbu čl.76 st.1 Zakona o etažnoj svojini ("Sl.list RCG", br.21/95), kojom je bilo propisano da nosilac stanarskog prava na stanu u svojini građana zadržava pravo korišćenja stana pet godina od dana stupanja na snagu ovog zakona. A odredbom st.2 istog zakonskog propisa je bilo predviđeno da se po isteku roka od pet godina, pravo korišćenja stana pretvara u zakup stana na neodređeno vrijeme. Ovo zbog toga što je Odlukom Ustavnog suda RCG U.br.52/95 i 4/96 od 11.marta 1997 godine ("Sl.list RCG", br.12/97), utvrđeno da odredbe čl.76 Zakona o etažnoj svojini, nijesu u saglasnosti sa Ustavom Republike Crne Gore i da prestaju da važe danom objavljivanja ove odluke. Dakle, naprijed navedena Odluka Ustavnog suda je donijeta još prije podnošenja tužbe u ovoj stvari (08.11.1999 godine), pa se tuženi, utoliko prije, ne može pozivati na pom.odredbu Zakona o etažnoj svojini.

(Presuda Vrhovnog suda RCG, Rev.br.22/2002 - 17.05.2002. god.)

IZVRŠNI POSTUPAK

Tužba za utvrđivanje i upućivanje na parnicu radi proglašenja izvršenja nedopuštenim

(čl.57. st.1. ranijeg Zakona o izvršnom postupku koji je prestao da važi stupanjem na snagu Zakona o izvršnom postupku "Sl.list SRJ br.28/2000)

Podnošenje svojinske tužbe u pogledu predmeta izvršenja, ni ranijim ni važećim Zakonom u izvršnom postupku, nije ograničeno i uslovljeno predhodnim upućivanjem na parnicu.

Iz obrazloženja

Predmet spora u ovoj stvari je tužbeni zahtjev za utvrđenje prava svojine na nepokretnostima označenim u izreci prvostepene presude, kao i zahtjev da se izvršenje na tim nepokretnostima proglasi za nedopušteno. Dakle, radi se o izlučnoj tužbi, na čije podnošenje je tužilac kao treće lice, protiv povjerioca, upućen rješenjem prvostepenog suda I.br.188/87 od 23.XII 1993. godine. Tim rješenjem tužilac je upućen na parnicu, radi proglašenja da je izvršenje na predmetnim nepokretnostima, određeno po predlogu tuženog kao povjerioca, protiv Domek Geze, kao dužnika, rješenjem prvostepenog suda I.br.188/87 od 13.IV 1987. godine, nedopušteno. Prema tome, u pitanju je bila tužba iz čl.57. st.1. ranijeg Zakona o izvršnom postupku koji je prestao da važi stupanjem na snagu Zakona o izvršnom postupku ("Sl.list SRJ", br.28/2000).

Za razliku od ranijeg zakona, sada važeći Zakon o izvršnom postupku, koji se u skladu sa čl.262. ima primijeniti u ovoj stvari, ne predviđa mogućnost vođenja sporova po tužbama za nedopustivost izvršenja.

Međutim, pored zahtjeva za nedopustivost izvršenja povodom koga je u skladu sa čl.57. st.1. ranijeg Zakona o izvršnom postupku, bio upućen na parnicu, tužilac je postavio i svojinski zahtjev u pogledu istih nepokretnosti, tj. tražio je da se utvrdi da je na osnovu ugovora o kupoprodaji sa dužnikom kao prodavcem stekao pravo svojine što bi tuženi bio dužan da prizna i u skladu sa tim trpi uknjižbu njegovog prava svojine u pogledu predmetnih nepokretnosti.

To znači da je u pitanju svojinska tužba na predmetu izvršenja, čije podnošenje ni ranijim, ni novim Zakonom o izvršnom postupku, nije bilo, niti moglo biti bilo čime ograničeno i uslovljeno prethodnim upućenjem na parnicu. Ovo zbog toga što se radi o zaštiti svojine, kao jednog od osnovnih stvarnih prava.

Nesumnjivo je da tuženi kao povjerilac vođenjem izvršnog postupka u pogledu istog predmeta izvršenja, tražeći njihovu predaju osporava tužiočevo pravo svojine, pa je neosnovan zaključak drugostepenog suda o nepostojanju stvarne legitimacije tuženog.

Obzirom da je drugostepeni sud svoju presudu temeljio praktično samo na tome da tuženom nedostaje stvarna legitimacija, izostala je bilo kakva ocjena bitnih žalbenih navoda koji su od odlučnog značaja za pravilno i zakonito presuđenje. Time je, na što se u reviziji s pravom ukazuje, drugostepeni sud počinio bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz čl.354. st.2. tač.14. Zakona o parničnom postupku. Zbog tog nedostatka valjalo je ukinuti pobijanu presudu i predmet vratiti drugostepenom sudu na ponovni postupak po žalbi tuženog.

(Rješenje Vrhovnog suda RCG, Rev.br.444/01 od 06.XI 2002. godine)

Ograničenje sredstava i predmeta izvršenja (član 29. ZIP-a.)

Na osnivačkom ulogu, radi izmirenja obaveza osnivača, ne može se odrediti izvršenje.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi čl. 29. ZIP-a, samo imovina dužnika označenog u izvršnoj ispravi može biti predmet izvršenja, pa se osnovano zahtjevom za zaštitu zakonitosti ukazuje da se u konkretnom slučaju ne radi o imovini i novčanim sredstvima dužnika, već o imovini drugog subjekta, čiji je jedan od osnivača dužnik sa ulogom od 52% kapitala "Pešter banke". Za novčana sredstva uplaćena u osnivački kapital banke od strane osnivača, osnivači dobijaju akcije, s tim što ne mogu povlačiti sredstva uložena u osnivački kapital banke, niti više sa njim slobodno raspolagati u smislu odredbe čl. 19. Zakona o bankama i drugim finansijskim organizacijama. Unijeti ulog ulazi u imovinu akcionarskog društva, kojom ono obavlja svoju djelatnost i odgovara za svoje obaveze. Ulozi osnivača - osnovni kapital, prema odredbi čl. 50. st. 2. Zakona o preduzećima, a u vezi sa odredbom čl. 4. Zakona o bankama i drugim finansijskim organizacijama, čine početnu imovinu preduzeća odnosno banke. Taj osnovni kapital mora biti trajno obezbijedjen da bi banka mogla da obavlja djelatnost zbog koje je osnovana.

Prema tome, na osnivačkom ulogu, radi izmirenja obaveza osnivača, ne može se odrediti izvršenje jer on predstavlja imovinu "Pešter banke", a ne dužnika kao jednog od njenih osnivača. Osnivači na uložnim sredstvima gube stvarna prava. To što je dužnik u konkretnom slučaju dobio određene akcije, je bez značaja, jer akcije ne daju nikakva prava njenom imaocu u pogledu imovine akcionarskog društva, pošto je imovina društva odvojena od imovine akcionara. Akcije daju određena članska prava - imovinska i upravljačka, ili samo imovinska, pa akcionar koji je uložio

određena sredstva u dioničarsko društvo, postaje član toga društva, koje mu izdaje dionice, čime stiče određena članska prava u tom društvu, zavisno od vrste akcije - dionice. Stoga se izvršenje ne može odrediti na osnivačkom ulogu radi izmirenja obaveza osnivača, jer taj ulog ne predstavlja imovinu dužnika - osnivača, već se izvršenje može odrediti samo na akcijama i udjelima u kojima su sadržana određena imovinska prava, pa se tek njihovom prodajom i unovčenjem mogu namiriti novčana potraživanja povjerilaca.

Pri takvom stanju stvari, Osnovni sud nije pravilno postupio kada je dozvolio predloženo izvršenje i odbio prigovor dužnika protiv toga rješenja, pa je valjalo usvojiti zahtjev za zaštitu zakonitosti Državnog tužioca RCG, preinačiti pobijana rješenja i ukinuti sprovedene radnje, kako je to i odlučeno u izreci, a na osnovu čl. 408. u vezi sa čl. 400. st. 4. i čl. 395. st. 1. ZPP.

(Presuda Vrhovnog suda RCG, Gzz 12/2001 od 19. 09. 2001. godine)

S A D R Ź A J

FORUM IURIDICUS

Dr. Čedomir Bogićević: Pravo kao sfera slobode5

GRADJANSKO PROCESNO PRAVO 15

GRADJANSKO MATERIJALNO PRAVO 24

Obligaciono pravo 24

Stvarno pravo..... 37

Nasljedno pravo.....40

PORODIČNO PRAVO 41

RADNO PRAVO 43

PRIVREDNO PRAVO..... 43

UPRAVNO PRAVO 56

IZVRŠNI POSTUPAK..... 80